

חמשין פורפין דדקב ותלפף ית
יריעתא חדא עם חדא בפורפין
ויהי משכנא חד: ו ותעבד יריען
מעזי לפרסא על משכנא חדא
עברי יריען תעבד יתהון: הארבע
דיריעתא חדא תלתין אמין
ופותיא ארבע אמין דיריעתא
חדא משחתא חדא לחדא עברי
יריען: ותלפף ית חמש יריען
לחוד וית שית יריען לחוד
ותיעוף ית יריעתא שתיתתא
לקבל אפי משכנא: ותעבד
חמשין ענובין על שפתא
דיריעתא חדא בספרא בית
לופי וחמשין ענובין על שפתא
דיריעתא דבית לופי תניתא:
ותעבד פורפין דנחשא

קרסי זהב וחברת את היריעת אשה
אל אחתה בקרסים והיה המשכן
אחד: ועשית יריעת עזים לאהל
על המשכן עשתי עשרה יריעת
תעשה אתם: ארך היריעה
האחת שלשים באמה ולחב ארבע
באמה היריעה האחת מדה אחת
לעשתי עשרה יריעת: וחברת את
חמש היריעת לבד ואת שש היריעת
לבד וכפלת את היריעה הששית
אל מול פני האהל: ועשית חמשים
ללאות על שפת היריעה האחת
הקיצנה בחברת וחמשים ללאות על
שפת היריעה החברת השנית:
ועשית קרסי נחשת חמשים

R. Simon
(1)

לקט בהיר

רש"י

מתחילה חלל המשכן כ' אמות ממזמלמות, והכתוב אומר
שהיתה חמה הקרסים, ולפי דברי הגמרא דשבת מכוון הוא,
שהיריעות מתחילות לבנות מתחלת חלל המשכן וא"כ כלה
החוצרת הא' ממש למעלה מן הפרוכת אשר שם הקרסים,
משא"כ לפי דרימא דמ"ט מדות כלה החוצרת הראשונה
לסוף י"ט של חלל המשכן והיה חסר עדיין אמה עד
הפרוכת, וזריכים אנו לומר לפי"ז שמאמר הכתוב "תחת"
לאו דוקא אלא בקירוב, כמו חמה, וזה דוחק (ג"א): (יב)
כזה: יג) ולא אמר יריעות נוטה של עזים, שנמשך
אחר מה שאמר למעלה (כ"ה ד') ושש ועזים עיי"ש, וגם
כאן אינו מתרגם האונקלוס ז"ל יריען דעזי אלא יריען
דמעזי (רא"ם): יד) לזה נקרא אהל שפרוש הוא על
יריעות התחנות הנקראים משכן כנג המאהיל ופרוש על
הבית (רא"ם): טו) פי' לזה קראו הכתוב ששית הגם
שהיא הראשונה, גם אמרה בה"א הידועה: טז) פי' לזה
אמר "וכפלת", שמשלשה וקיפל אותה וכפפה למטה, נמצא שכפול הוא, הוילון ועליו היריעה, ולא שכופל היריעה ממש

(ו) קרסי זהב. פירמיל"ש בלע"ז, ומכניסין
ראשן* אחד בלולאות שבחוצרת זו וראשן אחד*
בלולאות שבחוצרת זו ומחברן בהם: (ז) יריעות
עזים. מנוכה של עזים: לאהל על המשכן.
לפרוש אותן על היריעות התחנות: (ח) שלשים
באמה. שכשנותן ארכן לרוחב המשכן כמו שנתן את
הראשונות נמצאו אלו עודפות אמה מכאן ואמה
מכאן לכסות אחת מהשתי אמות שנשארן מגולות מן
הקרשים, והאמה התחנות של קרש שאין היריעה
מכסה אותה היא האמה התחובה בנקב האדן
שהאדנים גבהן אמה (שנה י"ח): (ט) וכפלת את
היריעה הששית. העודפת באלו העליונות יוחר
מן התחנות: אל מול פני האהל. חלי רחבה היכ
תלוי וכפול על המסך: שבמרחק כנגד הפתח, דומה

שינוי נוסחאות * ראשון. * וראש השני.

זני י"ט אכבו (קא)

זני מאכב מאכו וקורז - @
(חבור 4 מתא והמתא)

והבאת את הקרשים בללאת ותברת את האהל והיה אחד: יב וסרת העדף ביריעת האהל חצי היריעה העדפת תסרת על אחרי המשכן: יג והאמה מזה והאמה מזה בעדף בארץ יריעת האהל יהיה סרוח על צדי המשכן מזה ומזה לכסתו: יד ועשית מבסה לאהל ערת אילם מאדמים ומבסה

חמשין ותעיר ית פורפא בענובא ותלפף ית משכנא ויהי קר: יב וסרתא דיתירא ביריעת משכנא פלגות יריעתא דיתירא תסרת על אחורי משכנא: יג ואמתא מכא ואמתא מכא ביריתירא בארץא יריעתא דמשכנא יהי סרוח על סמרי משכנא מכא ומכא לקסיותה: יד ותעבד חופאה דפרסא משכי דדברי מסמקי

לקט בהיר

רש"י

לשנים, שהלא אחר זה אמר הכתוב שחצי היריעה השני סרוח אחורי המשכן (סה"ז): (יז) וכל זאת הוא לשיטת ר' נחמ"י שרש"י הלך לדרכו בלי לנטות, שהקרשים עוביין אמה גם למעלה וכמו שאמרנו כבר, גם מה שאמר שהיריעות עוים היו מכסים הקרשים ולא היו נגזרים על הארץ כלל, הוא דוקא לפי בריתא דמ"ט מדות שהיריעות היו מכסים גם העמודים שבמזרח, אבל לפי גמרא דשבת כבר אמר רש"י ז"ל שלא היו מכסים את העמודים שבמזרח, וכן יריעות האהל לא היו מכסות אותם אלא תלויים היו על המסך לפניו מן העמודים, כלומר בין העמודים ובין המסך, לזה אמרו שם בגמרא שלר' נחמיה היה נגרר במערב על הארץ אמה אחת, וכל זה צרור ופשוט, ואין צריך אפילו לאומרה, והש"ס כתב שלפי גמרא דשבת היו מכסות יריעות האהל את העמודים וכן אמרת נכפלים א"כ לא היו נגזרים על הארץ במערב כלום, וזה אינו דשם במסכת שבת אין נראה כן (דע"י): (יח) מדידיעין שהיו רחבות על יריעות המשכן ב' אמות פשיטא שיהיה סרוח אמה מזה ואמה מזה, ובפרט אחר אומרו יהיה סרוח למה עוד לומר לכסותו, אלא ודאי צא להשמיע ולהדגיש שהיו יריעות המשכן קצרים מהעוים והיה זה מטעם לכסותו (ולא גזירת הכתוב) (מ"ל), מפני שהתחנות היו יקרים עשויים מפשתן ומלמר צבוע בצבע יקר המציאות, וצריך לחוס עליו שלא יפסידם השמש והמטר ולא יגעו לארץ ויטנפו (ר"ב), ואם אין ענין לגופו, ששם במדבר (שהיו מסובבים צענני כבוד) לא היו צריכים לכל זה תנהו ענין לדורות ללמד הלכות דרך ארץ: (ט) הוכיחו כן, לפי שהכתוב קראו מכסה, ולא אמר על האהל כמו שאמר ביריעות עוים לאהל על המשכן שיהיה נשמע שצריך לכסות את כל האהל ואפילו מן הצדדים, בהכרח שהוא רק מכסה שפירושו מלמעלה ולא מן הצדדים (רא"ם), וסנתר ר'

לכלה לנועה המכוסה בלעוף על פניה: (יז) וסרת העדף ביריעות האהל. על יריעות המשכן, יריעות האהל הן העלויות של עוים שקרויים אהל כמו שנאמר* צהן לאהל על המשכן, וכל אהל האמור בהם אינו אלא לשון גג שמאבילות ומסככות על התחנות, והן היו עודפות על התחנות חצי היריעה למערב שהחצי של יריעה אחת עשרה היתירה היה נכפל אל מול פני האהל נשאר שתי אמות רוחב חליה עודף על רוחב התחנות: תסרת על אחרי המשכן. לכסות שתי אמות שהיו מגולות בקרשים" (ס:). אחרי המשכן. הוא לך מערבי לפי שהפתח במזרח שהן פניו, ולפון ודרום קרויין לדין לימין ולשמאל: (יג) והאמה מזה והאמה מזה. לפון ולדרום: בעדף בארץ יריעות האהל. שהן עודפות על אורך יריעות המשכן שתי אמות: יהיה סרוח על צדי המשכן. לפון ולדרום כמו שפירשתי למעלה, למדה תורה דרך ארץ" (י) שיהא אדם חס על היפה: (יד) מבסה לאהל. לאותו גג של יריעות עוים עשה עוד מכסה אחר* של עורות אילים מאדמים ועוד למעלה ממנו מכסה עורות תחשים, ואותן מכסות לא היו מכסים אלא את הגג" (ה) ארכן שלשים ורחבן י' אלו דברי רבי נחמיה* ולדברי רבי יהודה מכסה אחד היה, חליו של עורות אילים מאדמים וחליו של עורות תחשים (שבת כ"ה. - שינוי נוסחאות * שאמר - שכתוב. * אחת. * י' יחודה ולדברי ר' נחמיה.

וחופאה משכי ד
טו ותעבד ית
דאעי שמיין קמי

מכ"מ ג): (טו) ועש
ועשית קרשים כו
הקרשים, מאותן
אזינו נטע ארוי
להעלותם עמהם ו
הקצ"ה ללוות או
שעים ראו* שיה
שיסד הצבלי צפון
קורות צתינו ארו
מקודם לכן: עצי
בלע"ז, שיהא אורן
המשכן, ולא חששו
רוחב הקרשים לג
ט"ג): (טו) עשר
שינוי נוסחאות * אתכם.
דכתיב עני שטים ע
למעלה, ולד שרשם

מזו ועשית

הקרשים ואין ה
עצי שטים עני
אמרו שנו
לה"י) ממה של
הקרשים למשכן
הקרשים עני ש
נשמע שהעמודי
שוכבים ומאומרו
חיבת עומדים ג
כסדר
קב) למה אמר למש
גדולתן, אפשר שפי

3

תפוסים נפשתן: י אותות הגרדיים. דרך האורגים והכובסים לרסום שם הנעלים על הבגד נמעשה רוקס כדי שלא יחלפו של אחד בשל חזירו ואם הבגד של נמר ואומות של פשתן או איפכל אסור משום כלאים: תכופה אחת. תכופה אחת

י והשומטה בשבת פטור. כחז הר"ז ולא היא כקורע על מנת לפטור דמיין כמתן נמשנה צ" פ"ו לשבת: השק והקופה. מ"ט הר"ז ומכרן יחד נשמי תכופות: ז"ל הר"ט ומקף החמיכות זו בזו צ"ו תכופות: והקופה. שהוא ג"כ דרך לנכשו

ציונים י אותות. מ"י שם הכ"ג וקמג ועור שם. וז"ע סימן ט"א סעיף טו: התוכף. שנת נד. יכמות ה: מנחות לו. משום כלאים. מ"י שם הכ"ד. סמג שם טור ושו"ע שם סימן ט סעיף ב: בשבת. מ"י פ"י מהלכות שנת ה"ט סמג לאוין ט"ה טור ושו"ע אר"ח סימן ט"א סעיף ו: השק. מ"י פ"י מהלכות כלאים ה"ג. טור ושו"ע י"ד סימן ט סעיף ז:

י אותות הגרדיין יאותות הכובסים, אסורות משום פלאים. התוכף תכופה אחת י אינה חבורה, ואין בה משום כלאים, אם פטורה. עשה שני ראשיה לצד אחד, ויש בה משום פלאים, והשומטה בשבת, אומר, עד שישלשם. השק והקפה, מצטרפין לפלאים:

נשלמה מסכת כלאים כגון שהעביר הממנו פעם אחת ולא העביר כל המוט והעביר הממנו פעם שנית ונמצאו שני ראשיה לזד וקשרן, לאס לא קשר שני ראשי המוט יחד אינו מתקיים: עד שישלשם. שיקנים*) ויזיל ויחזור ויכניס שלש פעמים. ואין הלכה כרבי יהודה: השק והקופה מצטרפין לכלאים. אם תחית נגד נמר מחוברת לשק ותחית נגד פשתים מחוברת לקופה ומכרן יחד נשמי תכופות מנטרפות חף על פי שהן מחוברות לשני כלים, ולא אמרינן האי לתודיה קאי, והאי לתודיה קאי, ואין הדין אם מחוברות לשאר כלים דהוי דינן כמו שק וקופה: סליק מסכת כלאים

שינויי נוסחאות י אותות נד"ס נגד זו מחובר למשנה ע" וסימן י רשום אלל המוכף טו. שני נד"ס שתי. לצד צדוהלמי בצד. השק נד"ג הסק.

תוספות חדשים י [במשנה] והשומטה בשבת פטור בו והשומטה בשבת חייב. ק"ל אמאי לא הנה נפשיעו ונשנת פטור ואם עשה צ" ראשיה ט"ו ונשנת חייב והי קאי על פשיה ולמה מנה לענין קריעה ולריסן לנרש בקורע ע"מ לפטור ול"ע ועין מ"ט שנת פ"ג מה"צ נד"ד: (חוי"ט דיה) והקופה בו ודלא דמקואות בב"ל. י"ל דכוננו על פי הר"ז שם דפי קופה היינו טל של נגרים. וכן השיג עליו המ"ט שם ע"ש ולולי דמתפישל הגהתי נדברי המ"ט וכ"ל דלא כההיא דפי הר"ז נפ"ו כו:

תוספות אנשי שם י בחרי"ה והשומטה בו קשיא לי בו. נראה לפרש דממני מיירי דוקא בשומטה שלא ע"מ לפטור. דלא כהר"ט והרע"ב. ואפי"ה חייב נפישל. דמ"ר. בשומטה. לאומו האוט של כלאים מן הבגד. והרי תיקן בו את הבגד. שמעיקרא היה אסור לנכשו משום כלאים. ועכשו מותר לנכשו. ומש"ה חייב משל"כ נרשע לאין בו משום כלאים ממילא אם נשמה לאומו הטוט נשנת של ע"מ לפטור פטור. דהא לא תיקן מילי. והיינו דלשמעין ממני"ה כוה [הה"ג מהר"ח ב"רן אבר"ק מאסקווא]:

פירוש המשניות להרמב"ם אבל תכופה אחת הנוכרת בחחילה היא כן ר"י אומר שאין לנו לחשב כ"י הבגדים מחוברים כבגד אחד ולדון עליהם אלו הדינין עד שיחפור ג' חפירות וישקיע המחט בבגד שלשה שקיעות: ומה שאמר השק והקופה מצטרפין לכלאים. ר"ל כשיקבוך בגד צמר ופשתים ויחברם בחתיכת שק או קופה שכבר החברם אצל השק או אל הקופה קצתם עם קצתם ויש להם קצת חיבור ונעשה כלאים ואסור ללבוש הבגד ההוא המחובר משניהם וכן אמר בספרי יחידיו מ"מ ואין הלכה כרבי יהודה: מסכת מסכת כלאים

אותות הגרדיין והכובסין. הם סימני האורגין וכובסי הבגדים שהם ערושים סימנים כבגדיהם כדי שלא יתערבו ואם יעשה סימן בחוטי צמר על בגד פשתים או הפך ה"ז כלאים. ותוכף תכופה אחת להכניס חוט בשני בגדים כא' וכשימשכוהו אדם נמשך במישור והוא אומר שבי' הבגדים הם אינן מחוברים ואם נטמא האחד לא נטמא השני וזהו ענין שאמר אינו חיבור ואם האי מהם פשתן והשני צמר אין בהם משום כלאים והמושך מהם חוט כשבה פטור ואינו קורע: עשה שני ראשיה כאחת. הוא שיתחבר שני קצות החוט מצד האחד ויתחבר בגד לבגד ויהיו שתי תפירות כמו זה

מלאכת שלמה פשתן לחגור בו את ממניו אע"פ שהרצועה נאלמט ופי"ר ש"ז לא יקשר סרק של צמר בשל פשתן שלא יעשה חסד חגורות של צמר וחגורות של פשתן ויקשרם זו בזו ואפי"ה ישים צניטה רצועה של עור אסור כגון שהמשימה של צמר מחוברת נראש האחד של הרצועה והמשימה של פשתן נראש השני של הרצועה וחוגר את ממניו ברצועה וקושר שני ראשי המשימות זו בזו דלי לא"ה פשיעה דשירי ופוק חזי מאי עמא דבר דסרנלן שלנו של צמר וש בהן עורות של פנים תפוסים נפשתן וא"מ אי נשקשרין נשמי תכופות שמי המשימות או צ"י התחיות פשיעה ומה לי נרוף החגורה או נרוף השק והקופה לא היא דודאי לא החגורה של עור וכן השק והקופה שמי המשימות ושמי התחיות לא היו עומדות עליו ולא חוגרות אותו אלא טופלות לארץ ומנלל שברוף החגורה והשק נמשכה סימן ט' וגם שם כ' שני פעמים סרק בקוף ע' עליו: סליק פירקא וסליקא לה מסכת כלאים. ברוך הנוטה כרוך שמים ובונה ירושלים. ובעזרת האל המבליג שוד על עו ומבעית. נתחיל מסכת שביעית.

אותות הגרדיין בו. נרמב"ם שם ח"ל אם הייתה אוח של צמר נפשתן או פשתן נלמג ה"ו אסור אע"פ שאינו חשוב אללו ע"כ נקטור: התוכף תכופה אחת וכו'. נירוש"ל פירך מה ר' יהודה כ"ר"ה דמנין רפ"ג דמס' נר"ה האורג שלשה חוטין נמחלה חייב. וקשה דדוקא הוא דהא ר"א שמומי הוא. ומשני ח"ר שלא עומא דר"א חמנ ע"י שלישי מלאכחו מתקיימת עפי אלל אה"י דבשמים סגי נרס הכה פתוח מג' מוסר הוא ולא קאי: השק והקופה מצטרפין לכלאים. ירוש' ר' סימון נשם ריב"ל לא שנו אלל שק דהרבה פעמים אדוקים שק וקופה ואין עומדין לתלק אלל סל של קנים שאין דרך לחברו אפי"ה אם מכרו לא היו חטור. הדר אשכח מני הכל והשק והקופה מנטרפין לכלאים. אמר וכן נב' לא ידעי ס' משו' הרשב"א ז"ל וכו' שם נפ"י רפ"ח ח"ל השק והקופה מנטרפי פי"ר ש"ז ז"ל אם חיבר כו' מנטרפין אע"פ שהם שני כלים ולא אמרי' האי לתודיה קאי והאי לתודיה קאי ואינם חטור וכל וקופה הוה צעי למימר נירוש' דשירי לפי שרגילין להתחלק ומ"ו יוסר משק וקופה ואפי"ה מסיק דאסיר ומשנה זו עין משנה שלמעלה ממנה דקמני לא יקשר סרק של צמר ושל

י כ"ן תפארת ישראל ופי' פשתן: וזו אפי"ה ע"מ לפטור. והוא דלא נקט והעושה אותה נשנת פטור. רבותא קמ"ל דלא מנעיה בעושה נשנת דפטור דהרי לא

משנה ראשונה וה"ל למימני דפטור משום חופר נשנת. ואי משום סיפא להשומטה חייב דהוי רבותא מאי רבותא היא בשומטה עפי מחופר זה חת

מנינו נכר תנוק
בוצא ספני. ת. וזל ירושל

ב המוחק משמוש דיו שעל הקלף ויש במקומו כתוב שתי אותיות חייב. כן נרץ להגיה, וכן כתב הרא"ש דהכי איתא בתוספתא ופירש דחייב על מחשבת הכתיבה וכתב עוד דאיתא נמי בתוספתא נפלה שניה על הפנקס ומתקן אם יש במקומו כדי לכתוב שתי אותיות חייב וכן כתב הרמב"ם בפרק י"א ומשמע דאם אין עס אלא לכתוב אות אחת אף על גב דאינו חייב איסורא מיהא איכא ולכן נרץ לזיכר כשנטף שניה על הספר שאין לנקלו ואפילו לא נטף אלא על אות אחת ואם נטף על שתיים חייב חטאת:

ג מותר לרשום בציפורן וכו'. ממהתי על הוראה זו הלא

מזין דבריו דיון דכתיב נמי אפרי מה שייך לומר לחומרא עבדין ועוד מאי קאמר משום דאיסורא דאורייתא הוא הלא זה הוא המחלוקת אי מיתסר מדאורייתא אי מדרבנן. ובגמרא אמר רבי אלעזר מחלוקת צד אצל כללי חייב ואמר רבי אלעזר מחלוקת לעצמו אצל למצרו דברי הכל פטור: ומ"ש וחייב על שתי שערות ובלקט לבנות מתוך שחורות חייב אסור: [ג] המטשטש בדיו שעל הקלף ב ויש במקומו לכתוב שתי אותיות חייב: [ד] מותר לרשום (א) בציפורן על הספר כמו שרשמים לסימן לפי שאין זה דבר המתקיים: [ו] חוט של תפירה שנפתח אסור למתחו משום תופר: [ז] וכתב ה"ר פרץ (ב) אותן שמהדקין הבגדים

שנאמר (דברים כג ה) לא ילכש גצר שמלת אשה. ודין זה כתבו רבינו נסימן קפ"ב (לט): בספר יורה דעה: [ב] כתב הרמב"ם בפרק ט' (סג) החומך יצלה מגופו בין צד בין כללי פטור בין לו בין לאחר וכתב הרב המגיד הכלי שכתב רבינו הוא מתמיה אללי כי לפי הסוגיא שצדק עירובין (קג) נראה ש"כ"ח (קכ: ד"ה יסורין): אם מותר לפרוק ראשו במסרק כחצתי צדק סימן ס"ג (מ: ד"ה ומ"ש אג):

[ג] המטשטש בדיו הקלף וכו'. צדק כלל גדול (עה): תנו רבנן כתב אות אחת גדולה ויש במקומה לכתוב שתיים פטור מחק אות אחת גדולה ויש במקומה לכתוב שתיים חייב אמר רבי מנחם צ"ר יוסי זה חומר במכות ובכתב הרא"ש (סי ט) והיינו טעמא כי פעמים כתב במשכן טעות על קרש אחד ומחק כדי לכתוב אחרת במקומה מן הדין היה ראוי למייב אף מוחק אות אחת כדי לכתוב אות אחרת במקומה אלא שאינו ראוי לחייב על מחשבת הכתיבה ויתר מעל כתיבה עגמה ויראה שאין חייב על מחיקת טשטוש דיו אפילו ג' לכתוב כמה אותיות כי לא היה במשכן אלא מחיקת אותיות כדי לכתוב שניהם וטעמא לא בריר לן וי"ל דהיינו טעמא דהאיות שנכתבו בטעות כמאן דליתיה דמי ועיקר החיוב בשביל מחשבת הכתיבה הלכך אפילו טשטוש דיו נמי והאי דנקט בצרייתא מחק אות אחת גדולה אידי דמני כתב אות אחת גדולה עכ"ל וגם הרמב"ם בפרק י"א (ה"ט) כתב בתוספתא זו כלשונה. ולשון רבינו שכתב המטשטש בדיו הקלף אינו מכיון ושיעורו כאלו כתב המטשטש הדיו שצדק (ג):

[ד] כתוב בתרומת הדשן סימן ס"ג בשם אור זרוע (פ"ג סי' עו טו ע"ג) שרץ לזכר שלא לכתוב במשקין שעל השלחן וגם לא ישרטט בלכבדו כמו אותיות בשבת באפר [ז] נגזר או במשקין [ח] אצל לרמוז בלכבדו להוליכו בארץ כעין כתיבת אותיות שרי: [ה] מותר לרשום בציפורן וכו'. [ו] חוט של תפירה שנפתח אסור למתחו משום תופר. מימלא בפרק כלל גדול (עה) המוחק חוט של תפירה חייב חטאת ופירש רש"י המוחק חוט של תפירה נגד התפור ועומד והניח החוט ארוך ונתפרדו שתי מחיכות הצד ז' מנו במקלם וטוטי התפירות נמשכים ומוחא את ראש החוט להק ולחבר זו היא תפירתו וחייב ומדברי הגהות מרדכי פרק ז' (פא) משמע דלא מייחב אלא אם כן קשרו בטופו דאם לא כן אינו עומד. והרמב"ם כתב בפרק י' (ה"ט) המוחק חוט של תפירה בשבת חייב מפני שהוא מנרבי התפירה משמע מדבריו שהוא מפרש מוחק חוט של תפירה שמוחק החוט שרואה לתפור בו כדי שלא יהיה כוון ולפי שדבר זה מנרבי התפירה הוא חייב חטאת [ז]:

[ז] וכתב ה"ר פרץ (הגהות סמ"ק סי' רפב אות טז) אותם שמהדקין הבגדים וכו'. כן כתב המרדכי בפרק כלל גדול (סי' שסא) והגהות

דרכי משה

להתקיים ה"ל בחור מעיקרא ולכן הנשים מותרות למתוח החוט סביב זרועותיהן ואפילו קושרתו אינו קשר של קיימא עכ"ל. ובית יוסף כתב בשם שבלי הלקט כדברי הר"ף אמנם נהגו להקל כדברי ההגהות וכן כתבתי לעיל (עיי' לעיל סי' שח): [ג] וכן הוא בדברי הרא"ש (סי' ט) וכן כתב מהר"א (מפראג) בהגהותיו:

שם (א) ובאור זרוע (ח"ב סי' עג טז): כתב דאסור לרשום וכן כתב בעל המראה מקום בשם פסקי תוספות סוף פרק הבונה (אות ש) ופ"ב דגיטין: [ב] בהגהות מרדכי דף (ק"פ ע"ב) (פא. סי' תסא) כתב וזה לשונו והרב אליעזר הלוי (ראבי"ה סי' רז עמ' 294) כתב דרוקא תפירה אסור שיעקר חיקונו לתפור בלי פירוד ועכשיו כשמוחח החוט

פרישה

למק ולומר דשתי העגות שכתבתי אכלתו משכר האות לגמרי ואין לו תיקון מה שאין כן בפתיחת הספר שאף שכשפותחין אותו מנתק האות מכל מקום כשחור וסוגרו הוא מתקן ככתלה ותחלה כתיבתו עליו נעשה לפתחו ולסגרו וה"ל כמו דלת הנפתח וסגור דאין בו משום צנין וספירה וק"ל: ומ"ש עוד בשם תרומת הדשן שכתב בשם אור זרוע ו"ל שרץ לזכר שלא לכתוב במשקין שעל השולחן וגם לא ישרטט בלכבדו כמו אותיות בשבת

מיינו
שבלי
הלקט
דברי
המרדכי
בין
בין
אלה
תמי
הילי
זה
בשג
מרי
ואי
לול
מפ
לא
יש
דג
בג
ש
ה

ל

צפיה"מ כאן כתב דאין הלכה כר"י. וכמ"ס המ"מ בפ"א הי"ז. אלא שלדעת הרמב"ם ז"ל לא נחלקו ח"ק ור"י אלא דלח"ק רושם מולדת הכותב. ולר"י רושם אב מלאכה בפ"ע. אבל לכ"ע רושם חייב. ולפי המצואר צפיה"מ רושם אינו אלא ברושם זורת אומיות או זורת כדרך שהזכיר רוסמין. ועי' בשע"ש דנ"ז ע"ב. אלא דלישנא דר"י דאמר שרט שריטה אחת וכו' לא משמע הכי. ועי' במ"ז סק"ד רושם על טעות בספר נראה דאסור דמגי' מתקן בכך וחוששי מחטאת ע"כ. וכן בק"מ סק"ו לידד צוה. ואפשר דזה לא מיקרי תיקון הספר מה שרושם שיש בכלן טעות ועי' בפירש"י ז"ל דק"ד ע"ב ד"ה רבא.

ה כתב המח' ס"ז חוט של תפירה שנפתח אסור למתחו משום תופר ע"כ. ולענין חיוצ דעת הרב ז"ל צמ"ג דנעי' ג' תפירות בלא קשר וכד"ה הא"ר סקט"ו במסקנתו. ועי' א"א סק"ה.

76

ו כתב המח' ס"ז אותן שמהדקין הבגדים סביב זרועותיהן ע"י חוט שמוחזין אותו ומתהדק אסור למתחו ע"כ. וכזה המ"א סק"ב ואם נמלך לפעמים להניחן כך לעולם אסור להדקן בשבת ע"כ. ואין כאן מקומו וקאי על הסיפא שכתב המח' דאם הנקבים רחצים ומתוקנים בתפירה צעיוגול שרי וכוה אם נמלך לפעמים להניחן כך לעולם אסור וכמזואר צמ"י בשם ש"ל וס"י. וכי"כ המו"ס ס"ק ט"ו. והרב ז"ל צמ"ג. אבל באין הנקבים רחצים אף צדעמו להחירו ציומו אסור. וכמ"ס הש"ל מה לי תפירה ליום אחד מה לי תפירה עולמית. ועי' ד"מ שהציא בשם הגמ"ר להקל. וכזה שכן נוהגין וכי"כ לעיל ע"כ. ולא ידענא כונתו. ובסי' ש"י הביא הב"י מחלוקת ריב"א ור"י ז"ל בתפירה שאש"ק וכזה דאין להקל בפני ע"ה. וכי"כ הרמ"א ז"ל שם צמ"ג. וכאן סתם הדברים. ואפשר לומר דדוקא בקריעה הקיל כיון דהוי קורע שלא ע"מ לתפור כמ"ס הב"י שם גבי בית הלאר. אבל לתפור אסור. ולפ"ו למ"ס הרב ז"ל בסוף המד"ב לסי' ש"א דמחט שטושה ב' ראשי' לנד אחד מקרי ב' תפירות ואפשר דלא צעי קשירה משום שמתקיים כך ע"ש. אי"כ אסור לתחבה. ועי' גו"ר כלל ג' סי' י"ז הביאו השע"ת ואין דבריו מדוקדקים שם כלל.

ו כתב המח' ס"י המקבץ דבילה ועשה ממנה עיגול או שנקב תאנים והבנים החבל בהם עד שנתקבצו גוף אחד ה"ז תולדת המעמר וכן כל כו"ב ע"כ. וכזה המ"א סקט"ו ודוקא שקצטס ממקום שפלו מן האילן. אבל אם קצטס צבית לא ע"כ. ועי' בא"ר סק"ה שכתב דכ"מ משמע דגם הרמב"ם ז"ל ס"ל כן. והדבר תמי' דהא בפ"א הי"א כתב בנחשורו לו פירות צמליו האיסור משום מעמר. והרב ז"ל האיר עיינו צד"ז שדעת הרמב"ם ז"ל דבעש"אן גוף אחד אפילו שלא צמקום גידולן חייב משום מעמר. וזה שכתב הרמב"ם ז"ל שם המדניק פירות עד שיעשו גוף אחד חייב משום מעמר. וזה ג"כ כונתו צמ"ס אח"כ שמה יכנסם צידו בתוך הקופה ויבא לידי עימור ע"כ. והיינו שיעשו ג"א. וזה ג"כ כונתו צפ"ח ה"ו שהעתיק המח' בכלן שכתב עד שנתקבצו ג"א. וכזה הרב ז"ל דלר"ך להחמיר כדבריו.

ח ועי' צמ"א סק"ז שהקשה למה לא יתחייב צוה משום צוה כמו בגבינה צמ"י ש"ט. ועמ"ש סק"ל. ולכאורה יקשה ג"כ להיפך למה לא אמרינן בגבינה דהוי מעמר דהא צהמה חשיבא ג"כ עמ"ש סי' שכ"א סק"ה. ואפשר דעימור לא שייך אלא צדבר שהוא כצרייתו ז"ע.

ט מ"ש המח' ס"ה כפול לעיל סי' ש"ט סי"ו. וע"ש צמ"א סק"ט.

י מ"ש המח' ס"ב עס"י של"ו וצמ"א שם סק"ב. יא כתב המח' ס"ג אין קורעין הנייר מפני שהוא כמחוקן כלי ע"כ. מזואר דקריעת נייר אין צו משום קורע. ועי' דגברי הרב ז"ל סי"ו. ועמ"ש צמ"י שכ"ג סק"ב. וכפי הנראה לזה נכתוין הה"צ סס"י ל"ט שכתב על הפ"ח שאסר את המותר. ועמ"ש צמ"י שכ"ב סק"ד.

יב כתב המח' ס"ד המפרק ניירות דבוקים וכו' ה"ז תולדת קורע ע"כ. וכזה המ"א סק"ה כ"ל דאם נדבקו הדפין להדדי בשעת קשירה מותר לפותחן כיון שלא נעשו לקיום ע"כ. וזה א"ש למ"ס צמ"ק דדוקא תפירה שאש"ק אסור. אבל לקרוע תפירה שאש"ק מותר.

סימן שמא

א כתב המחבר מתירין נדרים בשבת אם הם לצורך השבת וכו' אבל הבעל יכול להפיר נדרי אשתו אפילו שאינם לצורך השבת מפני שאם לא יפר לה היום לא יוכל עוד להפיר ע"כ. לכאורה הוי משמע דכל שהוא לצורך היום מותר אף שאין צו כבוד ועונג שבת. אבל מה שאין צו לורך היום ויכול לעשותו למחר ימתין בהמתרו עד למחר. אבל מדברי הפוסקים משמע דדוקא דכבר שיש צו כבוד ועונג לשבת. ועי' חו"ש וק"מ אם מתירין נדרים לצורך ד"מ. ומסתברא דמתירין. שוב מנלתי בשו"ת הרשב"א ז"ל ח"ד סי' רנ"ו שכתב אם מתירין לצורך מצוה שעושין בשבת אין לך צורך השבת גדול מזה. צ ועיינן צמ"ז כתב קשיא לי בעל לשאמו למה מפר והא יכול חכס להחיר אחר שבת וכו' ודוחק שאינה רוצה להחטרט מעיקרא ע"כ. ורלתי לאחד שכתב בפשיטות דוקא צאינה מחטרטת. ובתי' הר"ן ז"ל שנדפס מחדש כתב דאי לא מפר בשבת חו לא מצי מפר אלא ע"י שאלה והתרה לחכם. ואין אדם רוצה שתחזרה אשתו ע"כ.

ג כתב המח' ס"ב מי שנושבע לעשות מלאכה פלונית עד זמן פלוני וכו' נשאלין אפילו בשבת ע"כ. וסיים הרב ז"ל מפני שאם לא יתירו לו היום א"א להחיר לו למחר ע"כ. והדבר ז"ב דהא פסקין ציו"ד סי' רל"ח ס"כ דאפילו אכלה כולה נשאלין עלי'. ועיקר טעם ד"ז שכתב המח' הוא מטעם דאסור לעבור לכחילה על שבעות אף שיחיר לו למחר. ועי' בשע"מ ה' שבעות פ"ו.

[במהבר מתירין נדרים בשבת אם הם לצורך השבת ע"כ. בשו"ת הרשב"א ח"ד סי' רנ"ו כתב אם מתירין נדרים לצורך מצוה שעושין בשבת אין לך צורך השבת גדול מזה

ע"כ. ורלתי בשע"מ ה' עירובין צוה. ודברי הרשב"א ז"ל מכריעין ש השע"מ אין הכרת. שר"ך לתרץ הרשומ.

סימן ש

א בסי' רס"א סק"א כתבתי דשבו ושם סק"ג כתבתי לעג סק"ג. כתבתי דאפשר שצות דנ

סימן ט

א כתב המח' קטן אוכל נבלוח אבל אביו מצווה לגעו המ"א סק"ב בשם אר"ה דוקא צו הבנה ל"ל צה. דהא יונק אפילו נ כונת האו"ה להא דיבמות קי"ד ההיא סוגיא מיידי להרמב"ם ז"ל מייחי לה מהא דירושלמי שהביא דכ"ז ע"א ד"ה עכו"ס ושם איתו לקפות לו צדיים. וכי"כ המו"ס סק"ב צר הבנה אסור להכניסו צדיים ה תמי' דהא צהדיא אמרינן התם וטרופות. וע"ש צמ"י הרשב"א ז" להפרישו הא דיונק חינוק היינו מג צדיים לא והיינו דקמתי ולא יאכל הא דקמתי צירושלמי מציאין לו ח דילן ציבמות שם דסתם חינוק מ כונת המוספתא שבת ס"פ י' אי מצהמה טמאה ואם הוי דבר של ח חינוק עי' ח"י ריב"א ור"ן ז"ל למד האו"ה לשאר איסורים דאין מה שכתב המו"ס דלקפות צדיים אלא חומרא בעלמא צע"ג דלפי הו צ כתב המ"א סק"ג איתא בשבנ חגב חי שמא ימות ויאלכו אלא משום כל חשקלו והטעם דהו כל חשקלו אינו אלא מדרבנן. עי' ות"ש סי' י"ג סק"ב. ולדעת הר"ו דאיסור דרבנן ספינן לי' צדיים. קטן אוכל נבילות צ"ד מזוין ל אסור ליתן לו צדיים. אבל להלב נחמין דרגא באיסור דרבנן אפי' לו דבר שאין צו אלא משום צ"ח ל אבל אם אינו צרכו ש"מ אסור ככ צמה"ע סק"ג ומ"ש המ"א דהוי

תהלה ל צו אורטינדר ל צמ"י
 צו ורגו

ומזה הביא רבינו יואל ראייה לשיטתיה להתיר תפירה שאינו של קיימא לפי מה דביאר דבריו הטל אורות, ומשמע להו דגם הריב"א דחולק עליו יודה עכ"פ דלא מחייב על מלאכת תופר כי אם בעושה לקיום, כיון דבמשכן היו עשויים לקיום לעולם, ורק ס"ל דכיון דלא מצינו בהדיא במשנה לחלק לענין תופר להתיר לכתחילה תפירה שאינו לקיימא, כמו דמצינו לענין קושר, על כרחך דמדרבנן עכ"פ אסור אפילו תפירה דדעתו להתירו, ורק בקושר הוא דהתירו חכז"ל לגמרי באינו עשוי לקיום כלל, ודעתו להתירו [אולם ע"י בשו"ע התניא מהדר"ב לסי' ש"א בסופו, שכתב להדיא בדעת הריב"א דחייב מה"ת, ועל כרחך צ"ל דלא כתב הנ"ל רק בדעת השבלי הלקט, והוכיח כן בדעתו מדבריו גופיה וכמו שיתבאר באות י"ב ע"ש, וכן כתב להדיא בדברי השואל בגנת ורדים הנ"ל ע"ש].

וְרִינָא הנה בדרכי משה (סי' ש"מ ס"ק ז') הביא דבהגהות מרדכי (ס"ט ס"י ס"א פ"א ע"א) כתב נמי להתיר בתפירה שאינו של קיימא, וכן המנהג להקל ע"ש. ובשו"ע (סי' ש"ז סעיף ג') בדין אם מותר לנתק זוג מנעלים שנתפר ע"י האומן תפירה שאינו של קיימא, הביא הרמ"א ב' דיעות הנ"ל, ומסיק ואין להתיר בפני עם הארץ, משמע נמי דס"ל להתיר. אבל בסי' ש"מ (סעיף ז') בדין להדק בתי ידיו הנ"ל [ע"י לקמן (ס"ט)], סתם המחבר להחמיר אפילו תפירה שאינו של קיימא, ולא הגיה שם רמ"א להקל, ומשמע דאודי ליה להמחבר דאסור תפירה שאינו של קיימא. וא"כ לכאורה סתרי פסקי רמ"א אהדדי דבסי' ש"ז סתם להתיר, בתפירה שאינו של קיימא, ובסי' ש"מ סתם לאיסור.

והנכון בזה מה שכתב התהלה לדוד (סי' ש"מ ס"ק ו') דהרמ"א הכריע להקל רק

לענין קורע, דמזה מיירי בסי' ש"ז לנתק ולהתיר תפירות המנעלים, והטעם דבקורע הוי תרי דרבנן, א' קורע שלא על מנת לתפור, אף דהקריעה הוי תיקון ע"י בדברינו לקמן (מלאכת קורע אות ז') ב' דעצם התפירה אינו עשוי לקיום, אבל בסי' ש"מ מיירי להדק חוט שבבתי ידים, דהוי תופר תפירה שאינו לקיום, בזה לא הכריע להקל, כיון דלא הוי רק חד מדרבנן.

היוצא מהנ"ל דדעת הטל אורות הוא דלפי שיטת רבינו יואל מותר אף תפירה שאינו של קיימא כל' דדעתו להתירו, [ואם עצם התפירה אין לו קיום ואין בדעתו להתירו תלוי בב' תי' שכתב לעיל במתני' דכלאים] ולריב"א אסור מדרבנן, ודעת הקצות השלחן והגאון השואל בגינת ורדים הוא דלא התיר רבינו יואל אלא בקורע, אבל בתופר מודה דאסור מדרבנן, ולריב"א אף בקורע אסור מדרבנן, וכן הוא הכרעת רמ"א לדינא בדעת רבינו יואל לחלק בין תפירה שאינו של קיימא דאסור עכ"פ מדרבנן, ובין קורע תפירה שאינו של קיימא דמותר.

ובמאי דפסק הרמ"א דאין להקל לפני עם הארץ, יש לעי' הגדר בזה, ועי' סי' רע"ו במג"א (ס"ק י') בענין אמירה לעכור"ם לטלטל מוקצה שכתב המג"א דאין להקל אלא לבני תורה, ואפשר דכאן ג"כ כוונת רמ"א שיהיה בני תורה. ובשו"ת השיב משה (סי' י' נדפס משנת האלני נדק) כתב בטלטול מוקצה ע"י עכור"ם כבר נתפשט המנהג להקל לכל אדם. אבל בדעת תורה שם (סי' רע"ו) כתב דמנהג להחמיר כמש"כ המג"א דאין להתיר אלא לבני תורה, וכחיים לאו בני תורה ע"כ, ולפי זה יש לדון גם במש"כ הרמ"א דאין להתיר תפירה שאינו של קיימא לפני ע"ה, אם צריך להחמיר בזמן הזה, ועי' שו"ת מנחת יצחק (מלק ח' סי' ל"א) דהחמיר שלא להתיר לפני עם הארץ].

גדר תפירה
י"א **נתבאר** דלדעו מודו תופר אלא בתפירה דהיה תופרין תפירה של קיימא, נראה דו (רי"ש סי' ש"ז ס"ק ל' דאינו קוצב שום זמ לעיל (מלאכת קושר הפוסקים לדינא), כ היינו דאינו קוצב זו

ובדעת רבינו יואל בתפירה ש הטל אורות, ולהק' תפירה שאינו לקי שיעורו שיהא מיקו לכתחילה, דלענין ק עשוי לקיום דמותר הרמ"א (סי' ש"ז ס"א דדוקא קשר שעשוי מיקרי אינו של קיימא שבעה ימים (כל' מיקרי של קיימא ע" תפירה דתליא בהן בדעתו להתירו אלא עלמא מודו דאיכא תופר, ועי' שו"ת גי' גם כן לדמות שיעור קושר ע

הזמ פלעפטיק ו ואנפיל'

וכחיים מצוי כשקו או זוג אנפ חוט עשוי מפלעסטי ועל ידי זה מתחברין

ספר מלאכות - י

גרמ"א ו' תי"ט קא"מ זוטמן ש"ס"א

למיחש שיחתוך התחתון ולא העליון אלא כשהוא חדוד מאד, אבל אם אינו חדוד אי אפשר לתחתון בלי דבוק העליון.² הנראה לעניות דעתי כתבתי.

אלא בתחתון והוא כמו תער, עכ"ל. והנה קשה מאד להיות נוהר בדבר זה, אמנם נראה דנכון לזוהר שלא יספר פאת הזקן במספריים שהוא חדוד מאד, דליכא

דיני כלאים וכלאי בהמה ודין סירוס

סימן רצו

עניבה, נהי דלא קשירה מקרי מ"מ כבר קשור המנעל על ידי חומרתא, דהיינו קנויפול כדפירש אשירי בסדר חליצה,¹ ומנלן דלא הוי חליצה מעלייתא בעניבת מיתנא הואיל והוא קשור כבר, אלא ע"כ לא מיקרי קשור על ידי הקנויפול, וא"כ לא מיקרי חליצה מעלייתא אלא א"כ קשור הוא. ואע"ג דכתיב² והבאת את הקרסים כלולאות וחברת את האהל וגו', אלמא מיקרי חיבור ע"י קרסים. איכא למימר שהיו עשוין בענין זה שלא ישמטו כלל אם לא על ידי מעשה, כגון שהיו כופפים ראשי הקרס לגמרי לצידן השנית. ומודינא נמי בנ"ד שאם לאחד שהכניס הקנויפול בנקב יתפור את הנקב שיהא קצר עד שלא יוכל מאז הקנויפול להתפרק ממנו אלא על ידי קריעה, פשיטא דכה"ג הוי חיבור³ ודמיא ממש להא דאיתא באשירי בהלכות כלאים⁴ גבי בגד צמר שנפרק כרכו בחוט של פשתן, ושירי דווקא בענין זה שיוכל להוציא ראשי הקרעים בלי התרת קשר החוט, דאל"ה אסור. אלמא אע"ג דאינו קשר הצמר והפשתן יחד אלא שעל ידי קשירת החוט לבדו מתחברים יחד חשיב חיבור. וה"ה בנ"ד אם ע"י תפירת הנקבים מתחברות יחד חיבור גמור חשיב צמר ופשתים יחדיו.

L

סימן רצז

ופשתים על ידי העור המפסיק ביניהם. וה"נ העורות שמחברים תחת הבגדים תפורים בחוטי פשתן ויתחברו אל בגד צמר על ידי חיבור העורות, אין לחוש לזה דהא שאר הגאונים¹ חולקים על הרמב"ם בהא, ומתירין על ידי הפסק דבר אחר כנתים הכי איתא בהדיא בא"ז הגדול⁴ ובאשירי⁵. ואת"ל שיש לחוש שעל ידי ריבוי התפירות דאיתרמי שיתחברו חוטי הפשתן עצמן שכהן

שאלה: מנהג כרוב בני אדם בפשיטות שמחברים עורות מחיות ובהמות תחת בגדי צמר שלהם, ויש מועטים נמנעים משום אסור כלאי בגדים נכון הוא להחמיר או לאו.

תשובה: יראה דאין כאן מקום כולי האי להחמיר, ואע"ג דכתב הרמב"ם²: ואסור לחבר צמר

2. רמ"א (יר"ד סי' קפ"א ס"י) וכן מפורש בחוסי שאנן מכות (כ, א ד"ה ואינו) וע"י פסקי תוסי' מכות (פ"ב סי' כ"ז) משם רבינו, ועגרי"א שם (סקט"ז) ועש"ך (סק"ז) וברכ"י שם דכ"כ הריטב"א מכות (כ, א) ומש"כ מתשרי שמש צדקה (יר"ד סי' ס"א) ע"ש [וע"י חת"ס אר"ה סי' קנ"ט].
סי' רצו: 1. בגד עליון. WAMBEIS. 2. מעיל ארוך עליון. JUPPE. 3. קשר בבגד. KNUEPFEL. 4. מנחות לט, א תר"ה קשר וע"ש מ, א ד"ה סו"ן. 5. רמ"א (יר"ד סי' ש' ס"ג) ועפת"ש מתשרי לחמי תודה (סי' ט'). 6. יבמות פ"ב סי' ר' — וע"י רש"ל יבמות (פ"ב סי' ר'). 7. קמב, א מרפה"ס. 8. שמות כו, יא. 9. רמ"א שם, וע"י מג"א (אר"ה סי' י' סק"י) ומה שהביא שם מתשרי מהר"ם (סי' רפ"ז) ודו"ק. 10. סי' י"ט.
סי' רצז: 1. שריע (סי' ש' ס"ה) וכ"כ רבינו ירוחם. 2. פ"י מכלאים ה"ג — וע"י בפי"מ לר"מ כלאים (פ"ט מ"ח) ודו"ק. 3. ר"ש בר אברהם, וע"י גוי"כ בר"מ וטור וב"י (סי' ש"ה), וכ"ה דעת רשב"ן (סי' קט"ז). 4. ח"א סי' ד"ש. 5. הל"כ כלאים סי' ט"ז [וע"י בדי"ח

של ריח שקורין איספיג"א לתוך המים כיו"ט לצורך נטי" הכהנים לרובן, ואיסורא קא עברי דמולדין ריח במים, ואפי' שופכין מעיו"ט מ"מ מולדין ריח כיו"ט על ידי הכהנים, וזה ניחא להו ומכוונין לכך, על כן יש למנוע לעשות כן, עכ"ל. והנה במ"ש לאסור להטיל שמן של ריח לתוך המים, שפיר כתב דיש בזה איסור מוליד, אמנם במאי דאסר לתת על הידים לא מיחווה, כדאסיקנא דבידים לית בהו איסור נולד כיון שאין הריח מתקיים בהם וכדכתיבנא לעיל. סוף דינא כריש דינא דשרי לתת מי ורדים בידים ובפנים ובקן, ושרי לקנחן ולגבן כמפה ואין חושש. והנלע"ד כתבתי.

סימן י"ז

על מה שנוהגין קצת נשים שמקמטין מלבושם בשבת ע"י מחט ארוך שמחברין צד המלבוש, ותוחבין בו צדדיו המחט פעמים שלש, ומספיק להם קימוט זה כאילו נעשה ע"י תפירה, אם יש איסור בדבר אם לא.

לפי שהלכות שבת הם כהרים התלויין בשערה, והרבה דברים יש קלים בעיני רואיהם והיד המרבה לברוק ימצא בו שמץ איסור, על כן נחתי אל לבי להתבונן במה שנוהגות קצת נשים, שכשמזדמן להם מלבוש שאינו מקומט להן כל צרכן, כפי מנהגן שמקמטין מלבושיהן מתחת לכתפיהן, וכששוכחין לקמטו קודם שבת, הן מקמטין אותו בשבת ע"י מחט ארוך או ע"י מחט שראשו אחד עב, שמחברין צדי המלבוש ותוחבין בשני הצדדן המחט פעמים שלש, ומספיק להן קימוט כאילו היה נעשה ע"י תפירה, וקימוט זה נקרא בלשון ערבי תכתימה. גם נוהגין העם שבוים שמחת התורה תולין בבתי כנסיות בגדי צבעונין וקפיטאני"ם לפאר בית אלקינו, ומחברים בגדים אלו עם בגדים שתלויין שם כבר מעיו"ט ע"י תחיבת מחטין. הן על כל אלה יש לדקדק אם יש איסור בדבר או לא.

ולכאורה כל פותח ספר קודא ופושט כאגרת ומסיק בה לשריותא כביעתא בכותחא, מדברי מרן שכתב בטווא"ח סימן ש"ז להתיר בתפירה שאינה עשויה להתקיים, וכתב שאין להקל בפני ע"ה, וא"כ כ"ש הכא שיש להתיר שאין כאן שום תפירה ע"י חוט, אלא שתיים ושלש תחיבות במחט ארוך בלבד, וכיון שכן מוריגין בה להיתרא גם לע"ה. אכן אחר העיון יראה שאין פסק זה נכון, ועיקרן של דברים אלו הם בהגהות מרדכי בפי' במה טומנין סי' תנ"ח וד"ל, מתירין בית הצואר כו', וריב"א פירש בית הצואר שאם יתקשר בשעת כביסתן מתירין, אבל אם היה תפור בפני בית הצואר או כמו שמדבקים הרצענין זוג של מנעל, אסור לנתקן זה מזה, שלא מצינו חילוק בין תפירה של קיימא לתפירה שאינה של קיימא, ורפיא בירי, עכ"ל. ורי' יואל מחיר אפילו התפירה הואיל ולא להתקיים עבד, וכן אמרינן לקמן פרק כלל גדול, וכן כתב ראב"ה משם רשב"ם, ע"כ בהגהות מרדכי. ופי' דבריהם דריב"א סבור דדוקא בקשירה אמרינן שאם אינו קשר של קיימא לאו כלום הוי ומותר להתירו, ולכן אם קשר הכובס קצות בית הצואר זה עם זה, מותר להתירן כיון שאין קשר

זה עשוי להתקיים, אמנם ר' יואל סבור דגם בתפירה מקלינן אם אינה של קיימא. ונראה דראיתו של ר' יואל דאמרינן בפי' כלל גדול והתפור שתי תפירות, והא לא קיימא, אמר רבה בר בר חנא א"ר יוחנן והוא שקשרן, ע"כ. וסבור רבינו יואל מדפרין תלמודא דהך תפירה לא קיימא, משמע דבעי תפירה שעשויה להתקיים, לאפוקי תפירה של כוכסין שאינה עשויה להתקיים, שמתירין לנתקה זה מזה בעת שרוצה ללבוש את הכגר, דכוחה בקשירה דקשר שאינו עשוי להתקיים לאו כלום הוא. ואם ראיתו של ר' יואל היא זאת אין כאן ראייה כלל, דמאי דקאמר תלמודא דבעינן תפירה של קיימא, לאו למימרא דבעינן שתהיה עשויה על דעת להתקיים, אלא בעינן סתמא תפירה הגונה שרואיה להתקיים אע"פ שתהיה נעשית שלא ע"מ להתקיים, וכן מוכח ג"כ מאוקמתיה דר' יוחנן דמיירי בשקשרן, שהוא על ענין התפירה שתהא תפירה הגונה, ובפרק כלל גדול אין שם עוד ענין דשיין להך מילתא כלל. וכבר מצינו שר' ירוחם שהיה אחרון להם אויל בשיטת ריב"א ורוב דבריו הם מן התוס'. ובנתיבי י"ב ויש חיז"ד כתבינהו לדברי ריב"א להלכה פסוקה, וכ"כ מוהרמ"א סס"י ש"ז, ואח"כ כתב (סר) [סברת] ר' יואל בשם י"א. ובכ"י יש עירוביאי, שבס"י ש"ז כתב תחילה דברי ר' ירוחם ואח"כ כתב דברי הגמ"ר שכתבנוהו לעיל, ולא כתב שום הכרעה כלל, ומדסתם דבריו משמע דראוי למינקט לחומרא כפסקו דר' ירוחם דסתם ולא חילק כלל, ובסוף הסימן חזר והעתיק דברי הגמ"ר ונשא להקל כדברי ר' יואל, ולא כתב דברי ר' ירוחם שפסק במושלם כריב"א.

ויש להביא ראייה דתפירה אע"פ שאינה עשויה להתקיים הויא תפירה, דתנן בשלהי מס' כלאים [פ"ט משנה י'], אותות הגרדין ואותות הכובסין אסורין משום כלאים, התוכף תכיפה אחת אינה חיבור ואין בה משום כלאים והשומטה בשבת פטור, עשה ב' ראשיה לצד אחד חיבור ויש בה כלאים והשומטה בשבת חייב, ע"כ. ופי' ר"ע ז"ל וז"ל, אותות הגרדין, דרך האורגין והכובסין לרשום שם הבעלים על הבגד כמעשה רוקם כדי שלא יתחלפו של אחד בשל חבירו, ואם הכגר של צמר ואותות של פשתים או

1. משי"כ רבנו דבבי"י יש ערכוביא, לכאורה נראה דבבי"י שקל דבריו במשפט, דר' ירוחם לא איירי כלל מדין קודע תפירה שאין עשויה להתקיים. הנה הב"י בהא דמתירין בית הצואר מקשר שקשרו כוכס, אבל הפותח בית הצואר חייב, הביא פרש"י דהפוחח לכתחלה חייב חטאת דמשהו ליה מנא וחייב משום מכה בפטיש, ועל זה הביא דברי ר' ירוחם, וז"ל ר' ירוחם, ולאו דוקא לפתחו לכתחלה אלא אפילו שהיה פתוח וקושרו בתושים ואינו יכול להתיר אא"כ חותך התושים אסור, וכן אם הוא פתוח וחזר ופתרו כמו שעושין האומנין שחופרין אותו עד שגמרו מלאכתן אסור לפתחו ולהתיר אותו, ע"כ. ומבואר דבבב"י איירי דלאו דוקא בפוחח לכתחלה אלא גם בכה"ג שהאומנין חוזרים ופתורין אותו עד גמר מלאכה אסור דמשוי ליה מנא גם בכה"ג. ועוד כתב הב"י שגם ריב"א אוסר אם בית הצואר היה תפור ורי' יואל מתיר, ודברי הגהות מרדכי הו"ד כריש התשובה ושם איירי שהכובס תופר את בית הצואר או כמו שמדבקין הרצענין זוג של מנעל, ואסור לנתקן שלא מצינו חילוק בין תפירה של קיימא לתפירה שאינה של קיימא. והחם פשיטא שלא שיין לאסור משום משהו מנא שהרי איירי בתפירות כוכס וכן ברצענין שמדבקין איירי שהנעלים כבר עשויות ומדבקין אותם שלא יתערבו, ובוה נחלקו ריב"א ורי' יואל. ובוה ניחא שהב"י הביא דברי ר' ירוחם ולא חלק עליו, ואח"כ הביא מחלוקת ריב"א ורי' יואל, ובסוף הסימן לא הביא דברי ר' ירוחם וכמו"ש, והביא רק דברי ריב"א ורי' יואל והכריע כר' יואל. וא"כ קשיא, על דמ"א קשיא שכתב בס"י ש"ז ס"ג דברי ר' ירוחם ואח"כ כתב ולכן אסור לנתק זוג של מנעלים וכו', והם דברי הג"ה מרדכי, ולפמשי"כ לא היה מקום לכתוב "ולכן אסור", וי"ל.

רינו אהרונס הלוי זצ"ל
 מצנף רגני ארץ מצרים
 וזא קמור 44 ככ"ג ל' כנ"ס זקניא ט"ס
 שמגיד ל' גורג' משה

למעיל מילי טובא כחד גוונא לא חייש אם יש בהן איזה דבר שאינו שוה בכל צדדיו לשאר הדברים, והא דקאמרן דוקא בענין טומאה, דפעמים חיבור זה לא חשיב חיבור להוריד עליו טומאה של תורה, אבל שבת וכלאים כבר כתב בהם התנא כפי דבחיבור זה יש בו איסור כלאים מן התורה ואיסור שבת מן התורה.

נמצינו למדין לדינו של ריב"א שאם היה תפור פי בית הצואר אסור לנתקו בשבת, דאע"ג דעתיד להתפרק לא גרע משלל הכובסין, וחשיב חיבור לענין טומאה וכ"ש לענין שבת. ולמאי דאתינא עלה נראה דיש להחמיר בו יותר מפותח בית הצואר, לפי שפי בית הצואר עתיד להתפרק כשירצו ללבושו, אמנם הכא התולין בהיכלותיהן בגדי רקמה וצבעונין לכבוד ולתפארת כמו שעושין בארצות ארום, הנה יספיק להם לתלות ולתחוב אותם ע"י תחיבת מחט ומתקיימין שם ימים רבים כפי חפצם ורצונם. וכן בגדי נשים שמקמטין אותם ע"י תחיבת המחט בשני צדי הבגד, אפי' כשפושטין אותם מעליהן ומניחין אותם בארגו, ניחא להו שישאר המחט תחוב בהן, כדי שלא לטרוח שנית בעת שתמצו לחזור וללבושו ולכונונו ולצמצמו שיהיה מקומט והגון לה כפי מדתה כאשר בתחילה, וא"כ הו"א לה זו תפירה המתקיימת אפי' לדעת ר' יואל.

ומה שנהגת האשה שכשמהלכת או כשעושה איוו מלאכה, לקבץ שולי בגדיה ולהעלות אותם למעלה ממרגלותיה, ותוחבת שולי הבגד עם מה שלמעלה הימנו ע"י חיבור מחט שתוחבת המחט שתיים ושלוש תכיפות, גם בזה יש לאסור, אע"ג דמיד ככלותה המלאכה חוזרת ושומטת את המחט, כדכתבנו לעיל שבתפירה יש לחייב אע"ג דאינה עשויה להתקיים, ואין צד להתיר בזה וזלתי לדעת ר' יואל, וכבר כתבנו לעיל לדחות את דבריו.

ואין לדחות ולומר דאין דרך חיבור בתפירה רק ע"י חוט, וחיבורו שע"י מחט אינו דרך תפירה, דודאי הך דחייה לאו כלום הוא, שהרי כתב הרמב"ם [הלי' שבת פ' י' ע"א הלי' י"א] שהמדבק ניירות או עורות בקולן של ספרים וכיוצא בו ה"ו תולדת תופר וחייב כו'. הרי שאין כאן לא בגד ולא חוט וקמחייב משום תופר, והטעם שעיקר מלאכת התופר הוא לחבר כ' גופים זה עם זה, וכיון שחיבור שני גופים זה עם זה הו"ל כתופר, לא שנא שחיברן ע"י חוט או ע"י קיסם או ע"י מחט או ע"י דבק.

וכבר מצינו לענין כלאים שחיבורו שע"י מחט הוא חיבור לעבור משום כלאים, שכתב תרומת הדשן סי' [רצ"ו] ומייחזי לה הב"י יו"ד סי' ש', שאם חיבר בתי זרועות של צמר במלבוש פשתים, שיש באחד נקבים ובשני קרסים של מתכת, שאם הם מהודקים זה בזה שאינו יכול להשמיט הקרסים ולהוציאן מן הנקבים, חשיב חיבור לענין כלאים, וא"כ מינה ילפינן לענין שבת דחיבורו ע"י מחט הוא חיבור, דהוי דומיא דחיבור הקרסים. והא דמצריך תרומת הדשן שלא יוכל לנתק הקרסים מן הנקבים, יש לתת טעם לפי דחיבור זה הוי כמין תוחב תחיבה אחת, ובתכיפה אחת כו"ע מודו דלא חשיב חיבור, אלא שהרמב"ם סובר דגם בתכיפה אחת אם יקשר ראש החוט שמצד זה וראש החוט השני שמצד השני חשיב חיבור, וכענין חיבור זה דקרסים אם הם מהודקים בנקבים היטב נראה דחשיב חיבור לכו"ע, ומינה ילפינן שאם תחב המחט בשתיים שלש תכיפות בבגד צמר עם כגד

איפכא, אסור משום כלאים, תכיפה אחת, תחיבה א' שתחב המחט בבגד פעם א' בלבד אינו חיבור לטומאה ולטהרה, ואם נטמא א' מהן לא נטמא חברו, ואם הוה על אחד מהם לא הוה על חברו, ואין בהן משום כלאים, אם א' של צמר וא' של פשתים וחיברן בתכיפה אחת, והשומטה בשבת ע"מ לחזור ולהפור פטור, ולא הוי כקורע ע"מ לתפור שתי תפירות [ד]חייב. (עשה שני ראשיה), עכ"ל. שמעינן מהכא דאע"ג דאותות הגרדין שעושין הגרדין וכובסין אינם חשובים אצלו ואינם עשויין להתקיים, שכשיקחום הבעלים יתירו אותן האותות, הא מיהא בעודן מחוברין בבגד חשיב חיבורן חיבור ויש בהם משום כלאים, ומדחשיבי חיבור לענין כלאים (ו)מסתמא חשיבי נמי חיבור לענין שבת, והמפרקן בשבת חייב אפי' שנעשו על דעת שלא להתקיים, וא"כ יש לדון נמי לענין תפירה, דאע"ג שעשויה על דעת שלא להתקיים, המפרקה בשבת מיחייב, כיון דחזינא דכלאים ושבת שוו אהדדי, ואע"ג דבקשירה ק"ל דאם עשאה על דעת שלא להתקיים לא חשיבא קשירה, לית לן למילף תפירה מקשירה, דרבתינו ז"ל הם יודעין טעמו של דבר שאמרו שקשירה שאינה עשויה להתקיים לא היא קשירה, ואין לנו לעשות השוואה זו מדעתנו. ובמלאכת הבורר אשכחן הבורר לאכול לאלתר מותר ולאחר זמן חייב, ולא ילפינן למכשל מבורר, לומר דהמכשל לאכול לאלתר יהיה מותר, כדאייתא כפי כלל גדול.

תו שמעינן ממתניתין דכלאים וטומאה ושבת [שלשתם] דין א' להם, ומה דחשיב חיבור לזה חשיב חיבור לזה, וסיפא דמשנתנו יש לפרש אותה ולקיימה בנושא אחר, שאם עשה ב' ראשיה לצד א', דהיינו שתכף שתי תכיפות כרינן שקשר ראשיהם של חוטינן בבגד צמר עם פשתים דיש בהם משום כלאים, והווי נמי חיבור לטומאה, שאם נטמא כגד א' מב' בגדים הללו נטמא ג"כ השני, ואם פירק שני בגדים הללו זה מזה בשבת חייב, וא"כ ניליף מהכא דתפירה שאינה עשויה להתקיים חשיבא תפירה לענין שבת, דהרי תפירה שבבגד כלאים אינה עשויה להתקיים שעתידין לנתקה מפני איסור כלאים, ואעפ"כ השומטן זה מזה בשבת חייב. ומנא אמיןא דבגד התפור בכלאים הוא תפירתו שאינה עשויה להתקיים, דתנן בשלהי מס' פרה [שלל] הכובסין, ובגד שהוא תפור בכלאים חיבור לטומאה ואינה חיבור להזיה. ופי' ר"ע דז"ל, דרך הכובסין לשלול הבגדים זה עם זה הקטן עם הגדול בשביל שלא יאבד, והבגד שהוא תפור בכלאים, שתי תכיכות של כגד צמר שתפרן בחוטי פשתן וסופו להפריד משום איסור כלאים, וכן שלל הכובסין סופו להפריד, ואפ"ה הוי חיבור לטומאה, עכ"ל. הרי אשכחן דאע"ג דשלל כובסין ובגד התפור כלאים עתידין להפרידן זה מזה, מ"מ חשיב חיבורן חיבור לענין טומאה. ואשכחן בשלהי מס' כלאים דתנא אקשינהו אהדדי לשבת, שמע מינה דמאי דהוי חיבור לענין טומאה כן יש לדון דהוי חיבור לענין שבת ולענין כלאים, א"כ תפירה אעפ"י שאינה עשויה להתקיים, המפרקה בשבת מיחייב. והמדקדק בסוגיא דבר"פ במה טומנין מ"ח ע"ב, ימצא דשלל כובסין ובגד תפור כלאים יש בהן צד שחיבורן לא חשיב לענין טומאה אלא מדרבנן בלבד, ואעפ"כ אין תימה אם התנא שנאן בסוף מס' כלאים בסתם ואמר דהוי חיבורן חיבור לטומאה, דאע"ג דבטומאה יש צדדין ולא שו"א אלא מדרבנן, אין התנא מקפיד בזה, והכי אורחיה דתנא דכד בעי

פשתים הוי חיבור לענין כלאים, אע"ג דבנקל יכול לאחור במחט ולשומטו ולפרק הבגדים זה מזה, דהא דכותה הוי בחיבור שע"י חוט, שכיון שיש שם שלש תכופות הוי חיבור אע"ג דבנקל יכול לאחור בקצה החוט ולמושכו ולשומטו ויתפררו הבגדים זה מזה, וא"כ כל דכותה נמי הכי הוי.

ופ"י שראיתי דברי הפוסקים אשר הובאו ביתה יוסף סי' ש"מ, דלכאורה יראה שיש מהם סתירה לדברינו, לכן אמרתי להעתיקם ולבארם כי גם הם משלנו הם, ואגב אורחין נבאר דברי ה"ר פרץ שכתבם הטור וז"ל, אותם שמהדקים הבגדים סביב זרועותיהם ע"י החוט שמתחין אותו ומתהדק, אסור למותחו בשבת א"כ היו הנקבים בו רחבים קצת ומתוקנים בתפירה בעיגול, ע"כ. וכתב הב"י שכדברי ה"ר פרץ כתב המרדכי והגמ"י משם סמ"ק, ומשמע דאם אין הנקבים רחבים ומתקיימים, יש איסור גדול בדבר ומיחייב חטאת, דהר"ל כמותח חוט של תפירה, וכן מוכח מלשון סמ"ק שכתב וז"ל, המותח חוט של תפירה בשבת חייב חטאת, פירוש שנתרווחה התפירה ונתרווחו הנקבים והוא מותח החוט להדק התפירה חייב, ועל כן יש לאסור למותח חוט של תפירה של בתי ידים אלא א"כ יש נקב רחב קצת ומתוקן בתפירה בעיגול, עכ"ל. הרי מוכח מלשון סמ"ק שחומר דין זה שוה עם המותח חוט של תפירה דמיחייב חטאת. והא דכתב סמ"ק א"כ יש נקב כו', לית למידק מיניה דבנקב א' סגי, דהרי כיון שיש שם עוד שלש תכופות מיחייב, ולישנא קייטא נקט, אלא בעי שיהיו כל הנקבים מרווחים ומתוקנים בתפירה בעיגול כדברי ה"ר פרץ. ואגב אורחין למדנו דכל הני רבנן הטור וה"ר פרץ והמרדכי והגמ"י וסמ"ק, כולו סברי דיש איסור בתפירה אע"פ שהיא עשויה ע"ד שלא להתקיים², שהרי בגד זה שמהדק ע"י החוט אם ירצה לפושטו אחר שעה הוא מרפה את חוט ההידוק ושולפו מעל ידיו, ואע"פ"כ מיחייב אם אין הנקבים מתוקנים כבר.

עוד כתב ב"י משם שבלי הלקט שכתב ה"ר ישעיה וז"ל, ונ"ל שאלו שעושים נקבים בפי בתי ידים ויש חוט מחובר עם מחט שמכניסין באותן הנקבים ומהדקין עליהן, בין אם היה הפתיל מושם בנקבים מע"ש מרווח ומהדקו בשבת, בין אם הכניסו בנקבים בשבת, אין בו משום תופר, דתופר לא הוי אלא שרוצה בקיומו שיהא מהודק תמיד, וכי רפה החוט קשה לו, הלכך כשמותחו חייב חטאת, אבל זה שאינו רוצה בהידוקו אלא בשעה שלובשו, ובשעה שפושטו מרפה אותו, אין בו משום תופר. ואינו דומה אלא למי שיש בידיו לולאות וקרטין ומחברן בשבת כו' ודוקא אם יש נקבים מותר, אבל לתפור חוט אחד בבתי

2. ולכאורה דברי הב"י צ"ע לפי מה שהכריע בסו"ס שי"ז להקל כדברי ר' יואל, אין סתם כאן כו' פרץ וכשבלי הלקט שחולקים על ר' יואל, ועיין בר"מ שכתב לחלוק עליהם. עיין שו"ע הגר"י בס' ש"מ שעמד על קושיא זו. ועו"ע בס' תהלה לדרו שם דיש לחלק בין תפירה שאינה של קיימא דבזה מחמירין, לא כן בקריעת תפירה שאינה של קיימא מקילין דהרתי איכא, קורע שלא על מנת לתפור ועור קורע תפירה שאינה של קיימא. וזה ניחא לפמש"כ הב"י בס' שי"ז דבעינן קורע ע"מ לתפור, גם בכה"ג שאין קלקול אלא תיקון, כההיא דפותח בית הצואר.

ועיין לקמן תשו"י י"ט כותב רבנו למשיב עליו דלא בעינן דוקא ע"מ לתפור אלא כל שמתקן סגי בזה, וכמו שפסק השר"ע בס' ש"מ סעיף י"ד המפרק נידרות דבוקים או עורות דבוקים ולא נחבין לקלקל בלבד הרי זה תולדת קורע וחייב, וא"כ ליתא לתירוצו של התהלה לדרו.

ידיו וכשפושטו מרחיבו וכשלוּבשו מותחו ומהדק בתי ידיו, תפירה היא זאת, דמה לי תפירה ליום אחד מה לי תפירה עולמית, ע"כ. ולכאורה קשה מדידה אדידה, שמתחילת דבריו משמע שהטעם שאין בזה משום תופר הוא מפני שאינו רוצה בקיומו תמיד רק בשעה שלובשו בלבד, שבשעה שפושטו הוא מרפה אותו, וכשיטת רבי' יואל דבעי בתפירה שתהיה ע"ד להתקיים, ובגמר דבריו נתפס שכתב ודוקא אם יש נקבים מותר אבל לתפור חוט אחד בבתי ידיו כו' תפירה היא זאת דמה לי תפירה ליום אחד מה לי תפירה עולמית, הרי שאע"פ שאין תפירה זו רק לשעה שלובשו בלבד חשיבה כתפירה עולמית, וזה היפך דבריו הראשונים.

ויש ליישב, דטעמו של היתר דכרישא הוא לפי שנקבי התפירה הם כבר עשויים ומתוקנים ע"י מחט שנשארו הנקבים פתוחין ועומדין, וכה"ג לא הוי אלא ככיס שיש בו שנצים שמתור לפותחו ולסגורו בשבת שאין בזה משום תופר, ולהכי כסיפא דמילתא תלה טעמו של איסור כשאין שם נקבים והחוט חפור ועומד בבתי ידים, וכשלוּבשו מהדק החוט וסוגר על זרועותיו, וכשרוצה לפושטו מרפה את החוט ושומט את בתי הידים, וקאמר דמה לי תפירה ליום אחד ומה לי תפירה עולמית, וא"כ כיון שמותח החוט בעת שלובש את הבתי ידים אסור משום תופר, ואע"ג דאין מתיחה זו עשויה להתקיים עולמית.

אמנם מה דכילי ברישא דמילתא בטעמו של היתר, שמלבד טעם קביעות הנקבים, עוד הוסיף לתת טעם אחר, לומר דתופר לא הוי אלא שרוצה בקיומו שיהיה מהודק תמיד וכו'. ה"פ, לפי דבעינן שבת טפי מחמירין, ואפי" בכה"ג שעשוין הנקבים דאוי היה לאסור משום סרך תופר, לכן מוסיף עוד לתת טעם דבנדון זה ליכא למיגזר, יען דנמצא בענין זה שינוי אחר, ואמר דתופר לא הוי אלא ברוצה בקיומו כו', ירצה לומר דאורחא דעלמא דתופר לא הוי אלא שרוצה בקיומו כו', ואע"ג דגם בתפירה שאינו רוצה בקיומה יש בה משום תופר, כגון שלל הכובסין ותפירת בית הצואר, מ"מ רובא דתפירה הכי הויא שרוצה בקיומה תמיד, ולכן המותח חוט של תפירה חייב חטאת, על כן בהתחבר בנדון זה שני טעמים, טעמו של עיקר ההיתר לפי שעשוין הנקבים, וטעם שלא נאסור משום חומרא וגדר הוא מפני שתפירה זו אינה כרובא דתפירות דקפדי בהן שיהיו מהודקים תמיד. א"כ אין לפקפק בהיתר זה לא מצד הדין ולא מצד חומרא שאין זה אלא כמין לולאות וקרסים.

ובע"ז (הירא"ש) [הירא"ש] אזיל בשיטה זו שכתבנו, דאע"ג דהנקבים עשוין, אם דרכן של בגדים הללו להיות הדוקים תמיד שאינו עתיד לרפה אותם יש לאסור. אמנם הפירו על המדה שאמר שחושש הוא בזה מחטאת, כי אין דרך תפירה בכך כיון שהנקבים כבר עשוין, ואין דרך זה אלא בכיס של שנצין. ונראה דגזומא קאמר, ולעולם אין לאסור בזה אלא משום חומרת שבת בלבד ולא מן הדין, וכאשר פירשנו דברי ה"ר ישעיה.

כלפ"א דמילתא דשמעינן מהכא, אע"ג דאין התפירה ע"ד להתקיים מיחייב כדקאמר ר' ישעיה, שאם אין הנקבים עשוין ומתוקנים אסור למתוח החוט ולסגור על בתי ידיו, אע"פ

כיון שאין האומנים רוכן [דרכן] לעשות כן פטור. וכתבו התוס' [שם ד"ה חכמה יתירה], והעושים אותם בטלה דעתם אצל כל אדם, ע"כ. הרי ק"ו בן בנו של ק"ו, ומה טויה עצמה שאין שום שינוי במלאכה עצמה אלא להיותה ע"ג בהמה פטור, ע"י מחט שאינו דרך תפירה כלל על אחת כמה וכמה, וזו ראייה מספקת לדעתו, ומה שהביא האדון מדברי ת"ה יתבאר במקומו בע"ה.

נחזור על הכתוב שכתב מעכ"ת, ועיקרן של דברים אלו הם בהגהות המרדכי כו' אפי' דבריהם דריב"א בקשירה אמרי' כו', אמנם אם היו תפורין זה עם זה אסור לנחמן אפי' שתפירה זו לא היתה להתקיים דלא מצינו כו', ע"כ. ודאי שכך פי' דבריהם, אכן עדיין צריך לומר לאיש כמוני דלא ליטעי, דודאי לכולהו ליכא איסורא דאורייתא שהרי אינו קורע ע"מ לתפור, ואין לומר דאפ"ה חיובא איכא משום דקא משוי מנא, דא"כ מה איכפת להו בתפירה אם הוא חייב עליה אם לאו, הרי הטעם לא מן השם הוא דאסרינן ליה, אלא משום מנא, ובהו ליכא חילוק, (דבכל הוה) [דבכל דבר] דקא משוי מנא חייב, אלא ודאי (ד) [כ]מ"ש דמדאורייתא ליכא חיובא לתד מינייהו, אלא דבהא פליגי, דלריב"א כיון שתפירה זו יש בה חיוב חטאת¹, אף בהתרתה ליכא איסורא אפי' מדרבנן כיון שאינו ע"מ לתפור. ואין לומר דמה שקושרין אותה פעם אחרת (כשמכסיין) [כשמכסיין] אותה קרי ע"מ לתפור, דזה אינו ע"מ לתפור, הכונה היא שתפירה זו אינה מועלת ומוכרת לקורעה כדי לתופרה תפירה מעליא, כמו שהיו במקדש ביריעה שנפל בה דרנא שהיו מרחיבים את הנקב כדי שתבוא התפירה טובה, וזהו ע"מ לתפור, דבלאו הכי לא אפשר, אבל כאן התפירה היא היא, והקריעה היא ע"מ ללבוש, וזה פשוט, ועוד דאיך יתכן [ד]אליביה דמר איכא חיוב חטאת ואליבא דמר הוא מותר גמור, אלא ודאי כמ"ש.

ולענין ראי' ר' יואל, אי אמרינן דהוה מדפריך בגמ' והא לא קיימא, ודאי דתכרה בצדה כמ"ש מעכ"ת, ובדרך דוחק היינו יכולין לומר דאע"ג דבעי לתפירה מיהא שתהא בענין מתקיים, מ"מ מייתי מדפריך והא לא קיימא, ומאן אמר לן דבעינן דבר מתקיים. אלא ודאי דפשיטא ליה דדבר שאינו מתקיים לא מיקרי מלאכה, ומינה דאף בהעביר לה אדעתא שלא להתקיים לא מיקרי מלאכה. ואף אם נאמר דמייתי לה מדפריך בגמ' בפסקא הקודמת הקושר והמתיר כו' אמר רבה שכן קושרין יתירות באהלים ופריך קושר ע"מ להתיר הוא כו', ומה בכך אם הנא קושר ע"מ להתיר, ומאן לימא לן דבעינן ע"מ להתקיים. אלא ודאי דפשיטא ליה דדבר שאינו מתקיים לא מיקרי מלאכה ככל המלאכות, רצוני לומר דשייך בהו ומוכתא מילתא בעשייתא דלא להתקיים עבדי להו, כמו יתרות האהלים וכמו תפירה דבית הצואר דודאי לאו להתקיים הוא. והגם דרש"י חש מזה ופירש דמכח המשנה קא מקשי ליה דקושר ע"מ להתיר שרי, מ"מ ר' יואל לא ס"ל הכי, דא"כ הו"ל לאתויי מתניתא כאורחיה דש"ס, ומדלא אייתי ש"מ מסברא קא מקשי ליה, וא"כ נילף מינה לתופר, (עכ"ש) [עכ"פ] משמעות דכריו נראה דבתפירה עצמה יש שם

שאר הירוק זה מתקיים, שלאחר שעה שרוצה לפשוט מלבוש זה ללבוש מלבוש אחר הוא מרחיב את החוט ושומטו מעליו, דאין חילוק בין תפירה ליום אחד או לעולם, א"כ דכותה נמי יש לאסור לפתוח תפירה שבבית הצואר כדברי ריב"א שכתבנו.

ואני תמיה הפלא ופלא כיצד בעו רבנן דמן חבריא למילף להתיר בענינים אלו שכתבנו לעיל בחיבור שע"י מחט שראשה אחד עב ואין לבן נוקפן להחמיר כלל, והלא אפי' לפי שיטתם דבעו למילף מדין קשירה שאינה ע"ד להתקיים, פוק חזי כמה קולות נתנו עליה וכמה חילוקי דינים, ושיעור קשר של קיימא [יש אומרים] יום א' וי"א ד' ימים וי"א ז' ימים, ואין צד ההיתר שבקשירה עולה בשופי אלא בתנאים מרובין, וכיצד נקיים בתפירה היתר בשופי מבלי שנסתכל לתנאים של היתר שבקשירה. ולדידהו דילפי תפירה מקשירה, כואו ונקל בתפירה של הדיוט כשם שהקלו בקשירה של הדיוט, וכ"ש בשכבר אסיקנא דחיבור זה שע"י המחט הוי תפירה מעליא.

ומה שיראה מדברי הפוסקים שיותר לאשה לחבר צעיפה וקישוריה ע"י מחט, יש ליישבה שלא תתחוב אלא שתי תחיכות, דבשתי תחיכות לא חשיב כתופר, כיון שלא קשר שני ראשי החוט שמכאן ושמכאן, אבל אם תחב שלש תחיכות יש לאסור, דהכי הוי גבי תפירה דשלש תחיכות חשיב תופר אע"ג שלא קשר שני ראשי החוט, וכפ"ז יש להזהיר לאשה שלא תקמט את בגדיה ע"י מחט רק בשתי תחיכות בלבד². והנלע"ד כתבתי.

סימן י"ח

תשובת הרב שבתי נאוי וזה"ה על ענין הנז'.

קודם כל דבר צריך לבאר אי האי תפירה במחט בלתי חוט היא תפירה להתחייב עליה אע"פ שתהיה ע"ד להתקיים. ונראה ודאי דלא מיחייב עליה חטאת, דכיון שהוא ע"י שינוי שאין תפירה במחט בלבד בלתי שום חוט, לא מיחייב עליה, וכמ"ש בשבלי הלקט בשם ר' ישעיה על ההיא דמותו לדוך לפלפין בקחא של סכין וז"ל, אם איתא דקשיא ליה כיון דברוכו חייב משום טוחן, ע"י שינוי להוי פטור אבל אסור.

תשובה. קתא דסכינא שינוי גמור הוא הדין מדוך של עץ למדוך של אבן הוי שינוי כדאיתא כו', הרי שכל דבר שאין דרך מלאכתו בכך מיקרי שינוי ופטור, ואין לך שינוי יותר מזה. ואי לא דמסתפינא ה"א שינוי גמור הוא ומותר דלא גרע מקתא של סכין, ומינה אמינא לה גם כן דתפירה ע"י מחט הוי שינוי. גרסינן בפרק כלל גדול [שבת ע"ד ע"ב] אמר רבה בר בר חנא אמר ר"י הטווה צמר שע"ג בהמה חייב כו' רב כהנא אמר כו' ואין דרך טווי בכך, ולא והתניא כו', חכמה יתירה שאני, ע"כ. ופסקה הרמב"ם [כפ"ט מהל' שבת ה"ז]. (הכי) [הרין] אפילו במלאכה עצמה שהיתה במקדש ועשאה כמו שהיו עושין במקדש,

1. נראה דחסרה כאן שורה וכן צריך לגרוס, דלריב"א כיו שתפירה זו יש בה חיוב חטאת אף בהתרתה איכא איסורא מדרבנן כיון שאינו ע"מ לתפור, ולר' יואל אף בהתרתה ליכא איסורא אפי' מרבנן, ואין לומר דמה שקושרין כו'.

3. כנפסק להלכה בקרבן נתנאל. אלא שהוא אסור גם בשתי תחיכות ולמר כן בגמ' דהא דבעינן ג' תחיכות, פ' בשביל לחייב אבל לאסור טגי בב'.

ב' תתיכות בגדים ע"י מחט בלא חוט אם יש בה משום תופר, וכן כל שאר אופני חיבור שרגילין בו בני אדם כגון חיבור של קרסים הנקרא זיפער, או חיבור הנקרא וועלקראוי.

ובתחלה נבאר דין חיבור ע"י מחט, דנחלקו בה גדולי האחרונים, ובשו"ת גינת ורדים (ע"ט ס"י י"ז-י"ח) נושא ונותן בפלפול ארוך עם השואל בנידון זה, ודגו בדברי שיטת השואל בגינת ורדים במחט הנ"ל, ואציע תוכ"ד בתוספת נופך זעיר שם וזעיר שם.

דעת השואל בגנת ורדים

הנה הגאון השואל שם, דעתו דודאי כל תופר ומחבר ע"י מחטים בלתי חוט לא מחייב עלה אפילו עשוי לקיום דהוי שינוי בעצם מלאכת תופר, וכמו דמצינו לענין מלאכת טוחן (ס"י ע"א ס"ו) דמותו לדרך פלפלין בקתא דסכינא דהוי שינוי גמור מדרך המלאכה (ע"י ע"י ע"ט), וכן מצינו בגמרא (שנ"ט ע"ד ע"ג) לענין טויה, דטויה צמר מעל גבי הבחמה פטור, דאין דרך טויה בכך דרוב אומנים אין עושין כן, א"כ כל שכן תופר ע"י מחט שאינו דרך תפירה כלל דלא מחייב עלה משום תופר. ואף שישנו מחברין בגדי רקמה וצבעונין לכבוד ולתפארת לתלות לנוי ע"י מחטין שמתקיים, אין זה עיקר תפירה של בגדים ואין שם תופר עלה.

ולא תקשה מדין מדבק ב' ניירות דחייב על מלאכת תופר, דשאני התם דדרך תפירות ניירות וקלפים ע"י דיבוק של דבק, משום הכי שם תולדת תופר עלה, מה שאין כן חיבור חתיכת בגדים הוא דוקא ע"י תפירת חוט ולא ע"י קרסים ומחטים, ולהכי במחבר על ידי מחטים אין עלה שם תופר מן התורה כלל.

וגם אין לדמות למה שמצינו (מרום הדשן ס"י ל"ז, הוצא ע"י ס"י ע"י) לענין חיבור כלאים,

אולם זה אינו דדוקא כשמהדקו ונשאר כך מהודק לעולם הוא דהוי בכלל מלאכת תפירה, אבל אם אינו מניח כך מהודק אלא מרפה את החוט בעת שפושטו, נראה דלא שייך תופר על עצם נתינת החוט לתוך המנעלים, אף שנשאר שם בתוך הנקבים דלא שייך תופר אלא כשרוצה בהידוקו יחד. ומשום הכי אף דמכניס את החוט בהנקבים לקיום, כיון דבכל פעם שחולץ מנעליו או הבגד מרפה ההידוק, לאו שם תופר כלל עלה בהכנסת החוט בלבד שישאר שם בלא הידוק, וההידוק שעושה בעת שלבשו נמי מותר, כיון שאינו עשוי לקיום אלא מרפה אותו בעת שפושטו אין בו משום תופר. ואין הכי נמי באותן בני אדם ששולפים המנעל מתוך רגליהם, ואינן מרפין את ההידוק, ונשאר הידוקו של חוטי המנעל לקיום, נראה ודאי דאסור להדקו ולקשרו בשבת משום תופר, דכיון דדרכו לעולם בעת חליצת המנעל לשמטו מעל רגלו ואינו פותח את הקשר לרפות את החוט ושרוך נעל, הרי הוי תפירה של קיימא ואסור להדקו ולקשרו בשבת אף שהוא בנקבים המיוחד לכך, וכדנבאר מדברי השבלי הלקט, ולדעת השואל בגנת ורדים והשו"ע התניא הוי מלאכה גמורה אם מהדקו היטב ואף חשש חיוב חטאת, ולדעת הגנת ורדים אינו אלא סרך מלאכה וכנ"ל. [ולענין אם מותר להכניס חוט חדש בתוך המנעל, ע"י בדברינו לקמן (מלאכה מכה בפטיש ט"ו)].

תפירה במחט

ל"ד (יד) לעיר (ט"ו) האנו מדברי הרמב"ם והשו"ע דחייב משום תופר במדבק ב' ניירות בדבק, הרי מפורש יוצא מדבריו, דמלאכת תופר אינו דוקא ע"י חוט, אלא כל שמחבר ב' דברים נפרדים על ידי חיבור אמצעי הוי גדר מלאכת תופר. ויש לעי' לפי זה בחיבור

עשוי לקיום, מכניס לתוך משום תופר, עיל נקבים: עשוי לקיום ולהכי מותר מור בעלמא עשוי לקיום אל שם וכן י לקיום הוי זוקנים, ואם אלא מדרבנן נא דמוכחא וכפ"י זה כן ש אני להם שמא ימלך אם לפעמים אף אם אינו משום גזירה שבלי הלקט מהדקו, אין עיל (ט"ו ז')

י"ם, כתב בתו"ד שוי למנעלים ה נמי לדין מיוחד לכך הדיבור קצת לים שיש לו איכא נקבים זת חוט כמה בזה משום יים מתוקנים לקיום, וא"כ ז לכאורה יש

ס"ו מלאכות ז
בר"כ ל' תיים קאמן ארטאון ג'א"י.ו

דאם מחבר צמר ופשתים בקרסים בחוזק באופן שצריך מעשה להתירן, דהוי כלאים מה"ת [ע"י לקמן אות ט"ו שהבאנו דבריו באורך]. דלא דמיין שבת וכלאים אהדדי אלא במה שמצינו שהשוה אותם התנא וכו', אבל במה שלא השוה אותה אין לנו להשוותם, וטעמא רבה איכא דבכלאים כתיב יחדיו, משמע מכל מקום, דהיינו בכל מין חבור ואף על פי שאינו כדרך חיבור העולם וכו', אבל בשבת קפיד קרא המלאכה כדרך כל העולם, עכת"ד השואל.

והנה בשבלי הלקט הנ"ל כתב בהיתר מתיחת החוט שבנקבים מתוקנים הנ"ל אם דרכו לרפותו כשפושטו, וז"ל ואינו דומה אלא למי שיש בבגדיו לולאות וקרסים ומחברן בשבת, עכ"ל. ולכאורה משמע מזה גם לאידך גיסא, דכמו גבי מהדק החוט שבנקבים מתוקנים אם עשוי שישאר מהודק יש חשש חיוב חטאת וכנ"ל, הוא הדין נמי גבי חיבור קרסים ולולאות הוי חשש חיוב חטאת כשהוא לקיום, וא"כ נשמע מזה דאף בחיבור שלא ע"י חוט נמי הוי חיבור ושם תופר עלה. אבל באמת יש לומר דחיבור ע"י לולאות וקרסים לא מחייב משום תופר, וכוונת השבלי הלקט הוא רק לדמות תפירת חוט תחוב בנקבים מתוקנים באינו עשוי לקיום דמותו לכתחלה, כמו קרסים דנמי מותר לכתחילה, ואף דקרסים עדיפא מיניה דלעולם אין עלה שם תופר מן התורה, אף על פי כן בכהאי גוונא דעושה ומתקן חוט תפירה עראי בתוך נקבים מתוקנים, שייך לדמותו לקרסים. אבל לענין מחבר ע"י קרסים והדומה לה שיתקיים כן, חיבור קרסים עדיפא דלא שייך בהו תופר מה"ת, דאין זה דרך תפירה.

רק מה שיש לדון אם עכ"פ מדרבנן אסור חיבור ע"י מחט, והאריך השואל שם לברר דברי הגהות מרדכי והשבלי לקט הנ"ל

(אות י"ג) ומפרש בדעת השבלי הלקט דלא מיתסר תפירה אפילו ע"י חוט אם אינו של קיימא אלא מדרבנן, משום הכי בנקבים מתוקנים מותר לכתחילה, ומטעם דכל שמוכח הדבר דאינו של קיימא, לא אסרו רבנן בכהאי גוונא, א"כ הכי נמי בחיבור ע"י מחט כל שאינו לקיום וודאי דאף מדרבנן לא מיתסר ושרי אף לכתחילה. ואפשר דאפילו בעושה להתקיים ימים רבים, אף על פי כן ליכא איסור כלל, כמו דמצינו בקושר על ידי עניבה דהיא היתר גמור [כלומר בעניבה על גבי עניבה וכמובאר בסי' שיי"ז (ס"ט)], הכי נמי בזה דאינו דרך תופר כלל ומותר אף בעשוי לקיום. זה תוכן שיטת השואל בגינת ורדים.

שיטת גינת ורדים

אבל דעת בעל גינת ורדים עצמו הוא דיסוד מוסד במלאכת תופר דכל חיבור ב' דברים נפרדים ע"י חיבור אמצעי הוי תופר, ואם כן כמו שמצינו דקרסים בחוזק הוי חיבור לעינין כלאים וכנ"ל, וכן במלאכת המשכן מצינו דכתיב (שמות כ"ו י"א) והבאת את הקרסים וגו' וחברת את האהל וגו'. הרי דחיבור ע"י קרסים מיקרי חיבור, הוא הדין נמי אית לן למימר דחיבור ע"י מחט חשוב תפירה, ואין לחדש דהוי שינוי בהמלאכה, דאין לדמות מלאכת שבת אהדדי ללמוד קולא מדאשכתן לענין מלאכת טוחן בקתא דסכינא דהוי שינוי (ע"י מלאכת טוחן אות י"ג), דשאני התם דלאו דרכו בהכי, מה שאין כן במחט הוי דרך תפירה, דדרך לחבר בגדים על ידו כגון שולי הבגד שנקרע וכדומה, ומשום הכי ודאי חשיב תפירה, ואף דהוי שלא על ידי חוטים חייב כמו מדבק ב' ניירות דחשיבי תולדת תופר.

ואם אינו עשוי לקיום תליא במחלקות רכיניו יואל וריב"א הנ"ל, ומכיון דאנן קי"ל דתפירה שאינו לקיום גם כן אסור וכנ"ל (אות

י), אסור נמי חי עשוי להתקיים. ו אם אינו עשוי י וכנ"ל (אות י"ג), להם נקבים מת משום תופר כ וכדביארנו באורך סרך מלאכה בהכ שאין כן חיבור ע ואין להקל אף ו

וסיים שם בדבו הפוסקים לאשה לחבר צע ליישבם שלא ו דבשתי תחיבות קשר וכו', אבל לאסור, דשלש תו קשר וכנ"ל (אות אורות (דף קס"ו) ו ב' תחיבות לג' ר דשייך תופר על אמאי בב' תחיבות מתפירה על ידי ו מדרבנן, [וכדביא הקשה בקצות ו דלשיטתיה דישו על ידי מחט

וריישב דברי ה ע"י ח תפירות, אבל ו לקיום לא החמיו מחייב בעשוי ל בתפירה דעלמא וכדכתב הוא ב שבנקבים מתוקן

אסור נמי חיבור בגד ע"י מחט אפילו אינו עשוי להתקיים. ולא כתב השבלי הלקט להתיר אם אינו עשוי לקיום וכוותיה נפסק בשו"ע וכנ"ל (אומ"ל ז'), אלא דוקא התם בבגדים שיש להם נקבים מתוקנים וכו' דבאמת אין בה משום תופר כלל כיון דעשויים נקבים, וכדביארנו באורך שיטתו לעיל (סס) וליכא אלא סרך מלאכה בהכי שרי באינו עשוי לקיום, מה שאין כן חיבור ע"י מחט חשיב תפירה גמורה, ואין להקל אף בשאינו עשוי החיבור לקיום.

וסיים שם בדבריו וז"ל, ומה שיראה מדברי הפוסקים (עי' סי' ע"ג ס"ט) שמותר לאשה לחבר צעיפה וקישוריה ע"י מחט, יש ליישבם שלא תתחוב אלא שתי תחיבות, דבשתי תחיבות לא חשיב כתופר כיון שלא קשר וכו', אבל אם תחב שלש תחיבות יש לאסור, דשלש תחיבות חשיב תופר אע"ג שלא קשר וכנ"ל (אומ"ל ה') עכ"ל. ועי' בספר טל אורות (דף רס"ו) שהקשה על דבריו שמחלק בין ב' תחיבות לג' תחיבות, דממה נפשך אם ס"ל דשייך תופר על ידי מחט על ידי ג' תחיבות, אמאי בב' תחיבות לא אסור מדרבנן, ומאי שנא מתפירה על ידי חוט דאפילו תחיבה אחד אסור מדרבנן, [וכדביארנו לעיל (אומ"ל ג') באורך], וכן הקשה בקצות השלחן (נדפ"ט ע"ג דף מ"ט) דלשיטתיה ריש תפירה מה"ת, א"כ אמאי התיר על ידי מחט ב' תכיפות, ונשאר בצ"ע.

וליישב דברי הגנת ורדים צ"ל דאף דבתפירה ע"י חוט אסור מדרבנן אף בב' תפירות, אבל במחט דמוכח מתוכו דאינו לקיום לא החמירו ביה מדרבנן, ואף דחיובא מחייב בעשוי לקיום, סוף סוף לא מיחלפי בתפירה דעלמא דדרך תפירה היא לקיום, וכדכתב הוא בעצמו כן לגבי מותח חוט שבנקבים מתוקנים וכנ"ל (אומ"ל ז'), כן צ"ל בכונת דבריו.

ובשערי תשובה (סי' ע"ג ס"ק י"א) העתיק דברי הגינת ורדים שלא כדת, שכתב דמתיר לתחוב ג' תחיבות על ידי מחט אם אינו עשוי להתקיים ע"ש, והמעייין בדברי גינת ורדים יראה דכתב להדיא דתליא במחלוקת רבינו יואל וריב"א, ולדידן דסתם המחבר לאסור תפירה שאינו לקיום וודאי דאסור, רק ב' תחיבות בלבד התיר אם אינו להתקיים וכנ"ל, ועי' תהלה לדוד (ס"ק ו') ובקצות השלחן (סי' קמ"ו ע"ג דף נ') שהעירו בזה על השערי תשובה.

שיפת קרבן נתנאל

ובקרבן נתנאל (ל"ט, שנת פ"ז אומ"ל) כתב על מה דמקשינן בגמרא שם (ע"ד ע"ז) תופר בלא קשירה והא לא קיימא, וז"ל פירש"י וכיון דלא קיימא לאו מלאכה היא, משמע דעיקר קושיית הש"ס דלא הוי אב מלאכה, אבל (עכ"פ) פטור אבל אסור הוא, ולכך תמה אני מאין נוהגין העולם שתוחבין מחט שטעקנאדל וכו', עם המלבוש וכו', הא הוי שתי תכיפות, וכן הנשים בפראג מחברין השלייאר (טיכע"ל) עם מחטין הללו, הא הוי שתי תכיפות ע"כ. הרי דאוסר אף בחיבור ע"י מחט, אף בב' תחיבות, והיינו מכיון דמדרבנן אסור אפילו תפירה בלא קשר כמו כן חיבור ע"י מחט שם תופר עלה, ועכ"פ מדרבנן אסור ב' תחיבות במחט, ומוכחא מדבריו דלא כהגינת ורדים שהקיל בב' תחיבות.

שיפת שו"ע התניא

ועי' בשו"ע התניא (מהדו"כ סי' ע"א נסופו) שכתב לבאר במה דמקשה בגמרא (ס"א ע"א) מחט שאינה נקובה למאי חזיא וכו', ולא מתרץ דחזיא לתחוב את המחט בתוך צעיפה, משום דלפי דברי ריב"א דתפירה שאינו של קיימא חייב, א"כ אסור לתחוב המחט ב' תחיבות, ואפשר דלא בעיא קשירה

קט דלא
אינו של
בנקבים
שמוכח
ן בכהאי
זחט כל
ז מיחסר
בעושה
א אסור
בה דהיא
י עניבה
זה דאינו
קיום. זה
ס.
וא דיסוד
זיבור ב'
וי תופר,
זוי חיבור
המשכן
ז הקרסים
יבור ע"י
אית לן
יה, ואין
ן לדמות
זדאשכחן
הוי שינוי
לאו דרכו
תפירה,
ולי הבגר
אי חשיב
חייב כמו
תופר.
קות רבינו
אנן קי"ל
כנ"ל (אומ

משום דמחט מתקיים כך אפילו בב' תחיבות, אבל בתוחב רק תחיבה אחד בתוך הסבכה מותר וכו' ע"ש בדבריו. חזינן דדעתו נמי להחמיר במחט אף ב' תחיבות, ואם תוחב המחט על דעת שלא להתקיים, תליא במחלוקת רבינו יואל וריב"א. ברם בתחיבה אחד כתב להדיא להתיר, ולא ביאר דבריו, אמאי מותר בתחיבה אחד, הא במתני' דכלאים משמע אפילו תכיפה אחד אסור מדרבנן (עי' לעיל אות י' ותמלא י"טז).

זכר כתבנו דבס' טל אורות (סס) נתקשה בדברי הגנת ורדים במה שכתב לחלק בין ב' תפירות לג' תפירות, וס"ל דאין לחלק ביניהם, ודחה מכח זה דברי גינת ורדים דכיון דחזינן בדברי הפוסקים דאשה מותרת לחבר צעיפה ע"י מחט בשבת, ואין בה משום חיבור, ואי אפשר לומר משום דהוי רק ב' תחיבות וכנ"ל, ועל כרחק דאין דרך לחבר בגדים רק על ידי חוט, וחיבור על ידי מחט אינו דומה לתפירה כלל, ודוקא בדיבוק ניירות דהוי דרך חיבור לניירות על ידי דיבוק דוקא וכנ"ל. והביא שם בדבריו דבשו"ת חוות יאיר (סי' קמ"ג) נסתפק לענין חיבור כלאי בגדים ע"י מחט אי הוי חיבור, וכן בשו"ת הרדב"ז (לשטוט) הרמז"ס פרק י' מהל' כלאים) מחלק בין שבת וכלאים, עכ"פ מסיק בעל הטל אורות כדברי השואל בשו"ת גינת ורדים דחיבור ע"י מחט לאו תופר היא ומותר בשבת.

ובספר עיקרי הד"ט (סי' י"ד אות ס"ט) העתיק לדינא דברי הטל אורות וז"ל מי שנקרע בגדיו ואין לו בגד אחר יכול לתחוב בקצה הקרע מחט אחד, דבכהאי גוונא לא מקרי תפירה כלל. והוסיף שם העיקרי הד"ט דאף להגנת ורדים שהחמיר, בגוונא דנקרע הבגד תוחב מחט כדי שלא יראה קריעתו די מסתמא בלי תחיבה ג' פעמים, וסגי ליה לתחוב

בה ב' תחובות אזי גם בגינת ורדים יודה להקל, מיהו דוקא במחט שאין ראשו עקום (זיכערהייטס נאדעל), דאם עשוי עקום ומתקיים חשיבי כמו קשר ודינו כג' תחיבות ואסור להגנת ורדים.

וכן ראיתי שהכריע לדינא בשו"ת מהר"י שטייף (סי' ע"ו) וצידד להקל עוד יותר במקום צורך כגון בצערא דינוקא בחיבור ע"י מחט ג' תחיבות, או ב' תחיבות במחט זיכערהייטס באינו עשוי לקיום. ומכ"ש ב' תחיבות בלבד [בלא ראש עקום בסופו שיתקיים על ידי זה], אין צריך להחמיר באינו עשוי לקיום, והגדר של אינו עשוי לקיום כבר כתבנו לעיל (אות י"א) דדינו כמו גבי קושר בדעתו להתירו בימו.

ובספר קצות השלחן (סי' קמ"ו זיה"ש ס"ק כ"צ) האריך בדיני תפירה על ידי מחט, ודרך לו דרך חדש דתלוי במחלוקת רבינו יואל וריב"א הנ"ל (אות י') בתפירה שאינו לקיום, ועל פי זה העלה להקל לתפור על ידי מחט, כיון דחזינן (סי' ט"ז ס"ג) דסמכינן על רבינו יואל דלא חשיב תפירה, ומותר לקרוע תפירות הכובס שלא בפני עם הארץ, משום הכי יש להקל אפילו ג' תחיבות במחט ע"י"ש. ויש לפלפל בדבריו, אבל עכ"פ לדינא ס"ל גם כן דמותר תפירה על ידי מחט כשאינו לקיום אפילו ג' תחיבות.

וכן העלה החזון איש לדינא במכתב (נדפס צמור"א או"ח השמטות סי' קנ"ו דף נ"ה ע"ב), ויען כי בדבריו יש נפקותא גם בדברינו להלן, אעתיק כל דבריו וז"ל דברי הקרבן נתנאל [הנ"ל] הם תמוהים, דהתוחב מחט בשבת להדק לפי שעה הוא כמהדק בקרסים, ואין בזה שמץ של תפירה כלל וכו', והקרבן נתנאל עצמו העיד שהעולם נהגו היתר בדבר, ובזמנו

היו גאוניס אדיר. היו יראי חטא, לומר לאיסור בד מה שחשבו ז" מה שחשבו ז" חטאת וכו', אלא ואין דרך תפירו מבואר בהדיא ו משה (סי' ט"מ נ הידוק בתי ידים כיון שאין תהיו תפירה, ובדרכי ההגהות [וכנ"ל] הרמ"א כלום וקי לא אסרו אלא כי המלאכה, אבל כ עליו שאין זה תו נחלק בזה אדם, כי

ומל' שונו בריש תפירה הידוק בתי ידים דדוקא שם שמחו גוונא כשמחבר ע ג' וד' תכיפות מו סי' ל"ב) ראיתי לא התיר אלא ב' ונדחק בדברי מכ לשונו אי אפשר נראה מדברי החז א"זה זמן ליכא אי דלא נעשה כדרך כלשונו. אבל אינו נחית שם אלא לו עשוי לקיום, ועכ דתפירה ע"י מחט דלא נעשה לקיו

ובגוף הדין כבר נתבאר בדברינו הגדולי אחרונים דנו בדבריהם לאיסור בחיבור ע"י מחט, אבל עכ"פ באינו עשוי לקיום נראה שיש לסמוך להקל וכדעת הפוסקים המתירים, אפילו בג' תחיבות או במחט זיכערהייט"ס, במקום צורך כבוד הבריות וכלקמן (אות ט"ו).

תפירה בקרסים, זיפער, וועלקראוי

→ (טו) **ועתה** אסורה נא לבאר אם יש דין תופר במחבר בגד ע"י קרסים, או שאר אופני חיבור המצוי בבגדים כגון רכסי בגד (זיפער בלע"ז) או חיבור וועלקראוי מה דינם לענין תופר. והנה נתבאר מחלוקת השואל בגינת ורדים ובעל גינת ורדים לענין חיבור במחט אם חשיבי תופר במלאכת שבת, דשיטת השואל בגינת ורדים וכן נראה דעת הטל אורות והחזון איש דאין עלה שם תופר, כיון דאין התפירה ע"י חוט כדרך תופרי בגדים, לפי דבריהם נראה פשוט דאנתן קרסים או רכסי בגדים דכל עשייתן על דעת כן משום דאינו רוצה לחבר ולתפרו על הבגד, וחזותו מוכיח עליו שאין זה תופר, ודאי אין בזה סרך תופר.

זמא שיש לעיין לפי שיטת הגינת ורדים ושאר פוסקים המובא לעיל דס"ל דיש לדמות שבת וכלאים אהדרי, וכל דהוי שם חיבור עלה לענין כלאים חשיבי תופר לענין שבת, וכמו שהביא הגינת ורדים בדבריו ראייה דמצינו במלאכת המשכן דכתיב והבאת את הקרסים וגו', וחברת את האהל וגו', הרי דחיבור ע"י קרסים חשיב חיבור ע"כ, לפי זה יש לעיין בדין חיבור רכסי בגדים או שאר אופני חיבור אם אית בהו איסור תופר.

ונראה לענ"ד לפי מה שביאר התרומת הדשן (סי' רנ"ו) הנ"ל (אות י"ד) לענין חיבור כלאי בגדים, דאף דלענין כלאים לא בעינן

היו גאוניס אדירים עומדים כפרץ, וגם כל העם היו יראי חטא, והקרבן נתנאל לא מלא פיו לומר לאיסור בדבר אלא שתמה במנהגם, ולפי מה שחשבו ז"ל לתפירה היה ראוי לחייב חטאת וכו', אלא הכא כיון שאין עשוי לקיום ואין דרך תפירה בכך, אין זה תפירה, וזה מבואר בהדיא בהגהות מרדכי והובא בדרכי משה (סי' ע"ט ס"ק ז') החולק [להתיר] בדין הידוק בתי ידים המבואר בשו"ע (ע"ט ס"ו) וכתב כיון שאין ההידוק אלא לפי שעה אין זה תפירה, ובדרכי משה כתב שנהגו להקל כדעת ההגהות [וכנ"ל אות י'], ומיהו בשו"ע לא הגיה הרמ"א כלום וקיי"ל כהאוסרים, אבל האוסרין לא אסרו אלא כשתפר בחוט ואין שינוי בעצם המלאכה, אבל כשתחוב במחט שחזותו מוכיח עליו שאין זה תופר, אלא הידוק לפי שעה לא נחלק בזה אדם, וכן עמא דבר ואין להחמיר כלל וכלל עכ"ל.

ומ"שנו. בריש דבריו שכתב שאין בזה שמץ תפירה, וכן ממה שכתב לחלק בין הידוק בתי ידים דמייירי בכמה תכיפות, וכתב דדוקא שם שמחבר ע"י חוט אסור אבל ככהאי גוונא כשמחבר ע"י מחט מותר, מוכחא דאפילו ג' וד' תכיפות מותר, ובשו"ת מנחת יצחק (מ"ק י' סי' ל"ב) ראיתי שהעלה שם דגם החזון איש לא התיר אלא ב' תחיבות ע"י מחט, ולא יותר ונדחק בדברי מכתב הנ"ל. ולפענ"ד במשמעות לשונו אי אפשר לפרש כן וכנ"ל. ועוד יותר נראה מדברי החזון איש דאפילו בעשוי לקיום איזה זמן ליכא איסור, כיון דחזותו מוכיח עליו דלא נעשה כדרך תפירה ואין בו שמץ תפירה כלשונו. אבל אינו מוכרח דשפיר יש לומר דלא נחית שם אלא להתיר תפירה ע"י מחט שאינו עשוי לקיום, ועכ"פ נראה בשיטת החזון איש דתפירה ע"י מחט אף יותר ליום א' כיון דמוכח דלא נעשה לקיום לא שייך בהו תופר כלל.

להקל, עקום עקום תחיבות

מהר"י יד יותר נור ע"י במחט י"ש ב' בסופו באינו וס כבר קושר

ס"ק צל ידי חלוקת ו שאינו על ידי יגן על לקרוע משום עיי"ש. ז"ל גם לקיום

(נדפס) ו ע"צ, להלן, נתנאל בשבת ין בזה נתנאל יבזמנו

דוקא תפירה לחיבור, ואפילו חיבור ע"י קשר חשיבי חיבור, מ"מ אם מחבר בתי זרוע מצמר לבגד פשתן ע"י קנעפלעך (כפתורים) לא חשיבי חיבור דלא חשיבי קשר כלל. וסיים התרומת הדשן וז"ל ואף על גב דכתיב והבאת את הקרסים בלולאות וחברת את האהל וגו' אלמא מקרי חיבור ע"י קרסים, איכא למימר שהיו עשוין בענין זה שלא ישמטו כלל אם לא ע"י מעשה, כגון שהיו כופפים ראשי הקרס לגמרי לצידן השנית. ומדינא נמי בג"ד שאם אחר שהכניס הקנעפל (כפתור) בנקב יתפור את הנקב שיהא קצרה, עד שלא יוכל מאז הקנעפל להתפרק ממנו אלא ע"י קריעה, פשיטא דבכהאי גוונא הוי חיבור וכו', ושרי דוקא בענין זה שיוכל להוציא ראשי הקרעים בלי התרת קשר החוט וכו' עכ"ל.

מפורש יוצא מדבריו דאף בכלאים דסגי בחיבור כל דהוא כל חיבור דמתפרק בלא קריעה לא הוי חיבור, מעתה נראה לומר דאף לשיטת הגינת ורדים דס"ל דכל חיבור הוי תופר לענין שבת, היינו דוקא בעושה תכיפות ע"י מחט, דדמי ממש לתופר ואף שיכול להפריד ולהוציא המחט בלא קריעה, סוף סוף עשה אופן החיבור דומה ממש לתופר, משום הכי חשיבי תופר בשבת ובכלאים. אבל שאר אופני חיבור כגון קרסים או רכסי בגדים או וועלקרוי, כל שלא נתחבר באופן שצריך מעשה להפרידן, לא מיקרי חיבור ואין עליו שם תופר כלל, וכמו שכתב התרומת הדשן לענין כלאים דלא חשיבי חיבור, כמו כן לענין שבת לא הוי תופר אף לפי שיטת גינת ורדים.

וכן נראה קצת מלשון החזון איש (לעיל ע"ס) דמהדק בקרסים אין בו משום תפירה, שהרי כתב בזה"ל דהתוחב מחט בשבת להדק לפי שעה הוא כמהדק בקרסים, ואין בזה שמץ של תפירה כלל ע"כ, משמע דבקרסים פשיטא

ליה דאין בו שמץ תפירה. אבל אינו מוכרח לומר כן, דיש לפרש דבריו דקאי על תפירה לזמן, ובוהו הוא דכתב דעל ידי מחט אין בו שמץ תפירה כלל, והוי כאילו היה כתוב דקשר שיתיר בו ביום אין בו שמץ קשר כלל, דפשוט דהכוונה דכיון שאינו של קיימא, והכי נמי בזה, אבל אפשר דמהדק בקרסים לקיום ס"ל דהוי תופר.

ומדבריו הגינת ורדים משמע להדיא כדברינו, שכתב שם אחרי שפירש לדברי השבלי הלקט הנ"ל בדין דנקבים מתוקנים וז"ל על כן בהתחבר בגרון זה שני טעמים, טעמו של עיקר ההיתר וכו', וטעם שלא לאסור משום חומרא וגדר הוא מפני שתפירה זו אינה כרובא דתפירות, דקפדי בהן שיהיו מהודקים תמיד וכו', שאין זה אלא כמין לולאות וקרסים ע"כ. משמע דבלולאות וקרסים הוי היתר גמור הוא ומותר אף בעשוי להתקיים לעולם, דלא שייך כלל תפירה אפילו מדרבנן, דרק בדומה לתפירה כגון מותח חוט בתוך נקבים מתוקנים, דמיחלף עם תפירה הרגיל זה אסור מדרבנן בנעשית לקיום.

היוצא מדברינו דרכסי בגדים הנקרא זיפער וכן הוועלקרא ודאי דינם כמו קרסים ולולאות, וחשיבי כמו שמחבר בגד ע"י הכפתור, דאפילו עשוי לקיום זמן מרובה לא שייך כלל תופר בזה. L

לחבר המלבוש הנקרא פיטע"ר בהסרב"ל של חורף ולהסירו

ולפי זה נראה במאי דמצוי בהסרב"ל של חורף שמתוקן להשתמש עמה מלבוש המחמם הרבה הנקרא פיטע"ר, ומחברין אותה להסרב"ל בחורף בזמן הקור, ובמשך זמן הקיץ מסירין אותה כפי הצורך, דמותר להסירו בשבת אף אם

נתחבר להבגד זה בכלל תופר קרסים ולולאות תופר בגד וכן ק"י נ"ב א"ח י" (מ"א ק"י קפ"ו י" ק"י נ"א) שדע

היוצא לדינא, שאינה

ע"י מחט ג' . הידוק בראשו צורך כבוד ה בגדים, או צרני לקיום. (ג) חיב שם תונ

דיבוק

(טו) **הנה** לעיל והשו

וכיוצא בזה הו דינם באינו להפריד בין דלהמתירין בו לעיל (א"ח י"י), לקיום, שהרי ובוודאי דלא לדון הוא לו תפירה שאינו ניירות שאינו דמיתסר מדרב

והנה דומה ל עולם ל

בדיבוק שאינו זה מזה ומשו אדין דמדבק